᾽ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 65ον ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 1929. Ἀριθ. 11.

Η ΕΤΗΣΙΑ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ἀπὸ ἐτῶν ἤδη ἔχει καθιερωθῆ εἰς τὰς ἁπανταχοῦ Εὐαγγελικὰς ἢ Προτεσταντικὰς ἐκκλησίας πάσης ἀποχρώσεως ἡ πρώτη Κυριακὴ τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου νὰ τηρῆται κατ᾽ ἔτος ὡς ***«Κυριακὴ τῆς Ἁγίας Γραφῆς»***. Τοῦτ᾽ ἔστι, κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην νὰ γίνωνται πανταχοῦ κηρύγματα ἀπ᾽ ἄμβωνος περὶ τῆς σπουδαιότητος, ἣν ἔχει διὰ πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ διενεργῆται ἔρανος ὑπὲρ τῶν Βιβλικῶν Ἑταιριῶν, αἵτινες προορισμὸν καὶ ἔργον ἔχουσι τὴν ἐκτύπωσιν καὶ διάδοσιν τῶν Ἱ. Γραφῶν εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς.

Διότι ἡ Εὐαγγελικὴ Χριστιανωσύνη, ἀνέκαθεν θεωρεῖ τὸ ζήτημα τῆς ἐλευθέρας κυκλοφορίας καὶ παγκοσμίου διαδόσεως τῆς Ἱερᾶς Βίβλου ὡς ἓν τῶν θεμελιωδεστέρων ζητημάτων, ἅτινα πρέπει νὰ ἀπασχολῶσι τὸν Χριστιανικὸν κόσμον. Μάλιστα ἡ ἐλευθερία τῆς κατοχῆς, ἀναγνώσεως καὶ ἑρμηνείας τῶν Γραφῶν ὑπῆρξε τὸ περιμάχητον ζήτημα, ἐξ οὗ προέκυψεν ἡ μεγάλη Εὐαγγελικὴ Ἀναμόρφωσις τοῦ 16ου αἰῶνος. Πρὸ τῆς Ἀναμορφώσεως καὶ μετ᾽ αὐτὴν πολλοὶ εἰς διαφόρους χώρας τῆς Εὐρώπης ἐκάησαν ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἢ ὑπέστησαν ἄλλων εἰδῶν μαρτυρικὸν θάνατον, διότι εἶχον καὶ ἀνεγίνωσκον τὴν Ἁγίαν Γραφὴν μεταφρασμένην εἰς τὴν γλῶσσάν των. Ἀλλὰ βαθμηδὸν αἱ ἀνθρώπιναι ἐλευθερίαι ἐπεκράτησαν καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἡ ἐλευθερία τῆς κατοχῆς καὶ χρήσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπὶ τέλους αἱ προσπάθειαι τῶν Εὐαγγελικῶν Χριστιανῶν πρὸς διάδοσιν τῆς Ἁγ. Γραφῆς ἐσυστηματοποιήθησαν διὰ τῆς ἱδρύσεως ***Βιβλικῶν Ἑταιριῶν,*** ὧν ὁ ἀποκλειστικὸς σκοπὸς ἦτο καὶ εἶναι ἡ ***μετάφρασις, ἐκτύπωσις*** καὶ ***διάδοσις*** τῆς Βίβλου τῶν Χριστιανῶν ***ἄνευ σχολίων καὶ ἑρμηνειῶν***, εἰς πᾶσαν φυλὴν ἀνθρώπων καὶ πᾶσαν κοινωνικὴν τάξιν ἁπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης. Ἡ πρώτη τοιαύτη Ἑταιρία ἱδρύθη ἐν Χάλλε τῆς Σαξωνίας τῷ 1710 πρὸς ἐκτύπωσιν καὶ κυκλοφορίαν τῆς Γερμανικῆς Βίβλου τοῦ Λουθήρου. Τῷ 1792 ἱδρύθη Γαλλικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία, ἥτις διελύθη τῷ 1803. Ἡ Βρεττανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία ἱδρύθη τῷ 1804 καὶ εἶναι σήμερον ἡ μεγαλειτέρα πασῶν τῶν Βιβλικῶν Ἑταιριῶν. Τῷ 1816 συνεστήθη ἡ Ἀμερικανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία, δευτέρα σήμερον κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ σπουδαιότητα. Αἱ ἄλλαι κυριώτεραι Βιβλικαὶ Ἑταιρίαι τοῦ κόσμου εἶναι σήμερον αἱ ἑξῆς: Ἡ Σκωτικὴ (ἱδρυθεῖσα τῷ 1861), ἡ Γαλλικὴ (1824), ὀκτὼ Γερμανικαί, διάφοροι Ἑλβετικαί, Νορβηγικαί, Πολωνικαί, κτλ. Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω Ἑταιρίαι προῆλθον ἐκ τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Μὴ Προτεσταντικαὶ Βιβλικαὶ Ἑταιρίαι εἶναι ἡ ***Ρωσσικὴ*** (Ὀρθόδοξος), ἱδρυθεῖσα τῷ 1812 ὑπὸ τοῦ Τσάρου Ἀλεξάνδρου τοῦ Α΄. καὶ διαλυθεῖσα τῷ 1920 ὑπὸ τῶν Σοβιέτ. Αὕτη καθ᾽ ὅλον

τὸν ὑπερεκατονταετῆ βίον αὐτῆς συνειργάσθη ἀδελφικῶς μετὰ τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας, ἥτις καὶ τὴν συνέδραμε πολλαχῶς καὶ γενναίως. Ἐπίσης τῷ 1901 ἱδρύθη ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ φιλελευθέρων Παπικῶν ἡ **«Εὐσεβὴς Ἑταιρία τοῦ Ἁγ. Ἱερωνύμου** πρὸς διάδοσιν τοῦ Ἁγ. Εὐαγγελίου», ἥτις ἐκυκλοφόρησε πολλὰς ἑκατοντάδος χιλιάδων ἀντιτύπων τῶν 4 Εὐαγγελίων καὶ Πράξεων τῶν Ἀποστόλων ἐν Ἰταλικῇ μεταφράσει. Τελευταίως δὲ ἠγγέλθη ἐκ Ρώμης ὅτι ἡ Παπικὴ Ἕδρα, ἐγκαταλείπουσα τὴν αἰωνόβιον ἐχθρότητά της κατὰ τῆς μεταφράσεως καὶ διαδόσεως τῶν Ι. Γραφῶν, ἑτοιμάζει νέαν Ἰταλικὴν μετάφρασιν αὐτῶν.

Ἡ «Κυριακὴ τῆς Ἁγ. Γραφῆς» ἐτηρήθη ἐφέτος τὴν 3 Νοεμβρίου καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν Εὐαγγελικῶν ἐκκλησιῶν διὰ καταλλήλων κηρυγμάτων ἀπ᾿ ἄμβωνος καὶ δι᾿ ἐράνου ὑπὲρ τῶν Βιβλικῶν Ἑταιριῶν.

Ἐθεωρήσαμεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐπίκαιρον νὰ ἀφιερώσωμεν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ παρόντος τεύχους τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» εἰς τὸ θέμα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς μελέτης καὶ διαδόσεως αὐτῆς.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

«Κρατοῦντες τὸν λόγον τῆς ζωῆς».
(Φιλιππ. β΄. 16).

Εἰς τὴν προκειμένην περικοπὴν ὁ Ἀπόστολος προτρέπει τοὺς Φιλιππησίους, τοὺς διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ ἐπιστραφέντας ἐξ εἰδωλολατρείας πρὸς τὸν ἀληθῆ Θεὸν καὶ δεχθέντας τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Σωτῆρά των νὰ «κρατῶσι τὸν λόγον τῆς ζωῆς».

Ἡ φρᾶσις «λόγος τῆς ζωῆς» σημαίνει :

α΄) Τὸ ***κήρυγμα***, τὴν ***διδασκαλίαν***, ἡ ὁποία φέρει τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν ζωήν, ἥτις ἀπεκαλύφθη ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅστις εἶναι ἡ ζωὴ ἡμῶν, τὸ φῶς ἡμῶν ἡ σωτηρία, ὁ ἁγιασμός, ἡ ἀπολύτρωσις ἡμῶν. β΄) Σημαίνει τὸ ***βιβλίον ἐκεῖνο***, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει ὅλας τὰς πληροφορίας, τὰς ἀπαραιτήτους διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Διὰ τοὺς Φιλιππησίους Χριστιανοὺς ὑπῆρχε μόνον ἡ πρώτη σημασία τῆς φράσεως—ἡ διδασκαλία—διότι τὸ γραπτὸν Εὐαγγέλιον, ἡ Καινὴ Διαθήκη, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δὲν εἶχε τότε συγγραφῆ. Δι᾿ ἡμᾶς σήμερον ἡ φρᾶσις «ὁ λόγος τῆς ζωῆς» ἔχει ἀμφοτέρας τὰς ὡς ἄνω σημασίας—δηλ. καὶ τῆς ***διδασκαλίας*** καὶ τοῦ ***βιβλίου***, τοῦ περιέχοντος τὴν διδασκαλίαν.

Ἐπίσης διὰ μὲν τοὺς Φιλιππησίους Χριστιανοὺς ἡ σημασία περιωρίζετο εἰς τὸ ***εὐαγγέλιον τῆς χάριτος***· δι᾿ ἡμᾶς σήμερον «ὁ λόγος τῆς ζωῆς» περιλαμβάνει καὶ τὴν προπαρασκευαστικὴν ἐποχὴν ἀπὸ τῆς δημιουργίας καὶ τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον.

Ἑπομένως ***ὁ λόγος τῆς ζωῆς εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή***, ἡ Παλαιὰ καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη, ***τὸ μόνον θεόπνευστον βιβλίον τοῦ κόσμου***, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐκ-

τίθενται πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ διὰ τόν ἄνθρωπον ***ἡ ὁδὸς τῆς ζωῆς***, τῆς σωτηρίας καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ.

Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι θεόπνευστον: α΄) Διότι εἰς αὐτὸ ἀποκαλύπτει ὁ Θεὸς ἀμέσως τὸ θέλημά Του εἰς τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. β΄) Διότι ἐνῷ ἀπὸ τῆς συγγραφῆς τοῦ πρώτου βιβλίου του (τῆς Γενέσεως) μέχρι τοῦ τελευταίου (τῆς Ἀποκαλύψεως) ἐμεσολάβησαν 900—1000 ἔτη, τὸ ὅλον σύγγραμμα εἶναι ἑνιαῖον—μία ἀλήθεια, ἓν αἰώνιον σχέδιον σωτηρίας ἐκτίθεται ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ, ἂν καὶ οἱ συγγραφεῖς, οἵτινες ἔγραψαν τὰ 66 αὐτοῦ βιβλία, ὑπερβαίνουν τοὺς 40.

γ΄) Τὸ βιβλίον αὐτὸ οὐδέποτε χαρίζεται εἰς πρόσωπον ἀνθρώπου. Ἐκθέτει τὰς πτώσεις καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἁγιωτέρων αὐτοῦ προσώπων καὶ οὐδέποτε δικαιολογεῖ τὰς πράξεις αὐτῶν ταύτας. Εἰς τὸν Δαβὶδ λέγει ὁ Νάθαν: «Σὺ εἶσαι ὁ ἄνθρωπος». Ὁ Παῦλος λέγει διὰ τὸν Πέτρον καὶ μερικοὺς ἄλλους συνεργάτας του: «Ἀλλ᾽ ὅτε ἐγὼ εἶδον ὅτι δὲν ***ὀρθοποδοῦσι*** πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου, εἶπον πρὸς τὸν Πέτρον ἔμπροσθεν πάντων, Ἐὰν σὺ Ἰουδαῖος ὢν ζῇς ἐθνικῶς καὶ οὐχὶ ἰουδαϊκῶς, διατί ἀναγκάζεις τὰ ἔθνη νὰ Ἰουδαΐζωσι;» (Γαλ. β΄. 14).

Τὸ θεόπνευστον ὅμως τοῦτο Βιβλίον ἐπολεμήθη καὶ πολεμεῖται περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο σύγγραμμα. Ἡ ἐναντίον του πολεμικὴ ἐκδηλοῦται καὶ τὴν σήμερον κατὰ δύο ἀντιθέτους τρόπους.

Εἷς τρόπος πολεμικῆς κατὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι ἐκεῖνος, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ ἄνθρωποι χρησιμοποιοῦν πᾶν μέσον διὰ νὰ ***μειώσουν τὸ κῦρος καὶ τὴν αὐθεντίαν αὐτῆς***. Παλαιοντολογία, Γεωλογία, Ἀνθρωπολογία, Κοσμογονία, (θεωρίαι διάφοροι), Ψυχολογία, Ἀρχαιολογία, Ἱστορία, κτλ.—ὅλα ταῦτα ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ νὰ καταρρίψωσι τὸ κῦρος αὐτῆς. Ἐν τούτοις πάντα ταῦτα, μετὰ τὴν πρώτην ἐντύπωσιν καὶ σύγχυσιν, τὴν ὁποίαν ἐγέννησαν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀδυνάτων, ἐν τέλει ἐπιστοποίησαν καὶ ἐπεβεβαίωσαν τὸ κῦρος τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ὁ ἕτερος τρόπος πολεμικῆς κατὰ τῆς Γραφῆς ὑπῆρξεν ἐκεῖνος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ χρῆσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν (κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς καιροὺς τοῦ Μεσαίωνος καὶ μετέπειτα) ***ἀπηγορεύθη***, ἀντὶ δὲ τῆς Ἁγ. Γραφῆς ἐπενοήθη ἡ ἐκκλησιαστικὴ ***Παράδοσις***, ἡ ὁποία προσέλαβε καὶ τὸ ἐπίθετον «ἱερά». Ἡ Παράδοσις δὲν δύναταί ποτε οὔτε ν᾽ ἀντικαταστήσῃ τὴν Ἁγ. Γραφὴν οὔτε καὶ νὰ ἔχῃ ἴσον κῦρος πρὸς αὐτήν, πρὸ πάντων ὅταν ἔρχεται εἰς σύγκρουσιν πρὸς ῥητὰς διδασκαλίας αὐτῆς.

Καὶ ὁ εἷς καὶ ὁ ἕτερος τρόπος πολὺ ἔβλαψαν θρησκευτικῶς τὸν Χριστιανικὸν κόσμον, διότι ἐμείωσαν τὸ κῦρος τῆς Γραφῆς ἢ ἀπέκλεισαν αὐτὴν ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Χριστοῦ, οἵτινες διὰ μέσου τῶν Ἰουδαίων ἔλαβον τὸ παράγγελμα τοῦ Χριστοῦ εἰπόντος «Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφὰς....ἐκεῖναι εἶναι αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ» (Ἰωάν. ε΄. 39).

Εὐτυχῶς ὅμως «ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν δεσμεύεται». Ἄνθρωποι δὲ εὐσεβεῖς διὰ σκληρῶν ἀγώνων ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐπέτυχον, ὥστε ὁ λόγος τῆς ζωῆς σήμερον νὰ κυκλοφορῇ ἐλευθέρως εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον καὶ εἰς γλώσσας καὶ διαλέκτους, τὰς ὁποίας ἕκαστος πεπολιτισμένος ἢ ἀπολίτιστος, ἐγγράμματος ἢ ἀγράμματος ἐννοεῖ. Ἀπὸ ἑκατὸν εἴκοσι πέντε ἐτῶν ἤδη φιλανθρωπικαὶ ἑταιρεῖαι μὲ

θυσίας ἑκατομμυρίων λιρῶν ἐργάζονται, μεταφράζουσαι, ἐκτυπώνουσαι καὶ διαδίδουσαι τὰς Ἱερὰς Γραφάς. Αἱ Βιβλικαὶ αὗται Ἑταιρεῖαι κατώρθωσαν ὥστε εἰς τὴν ἐποχήν μας νὰ ἐφαρμόζηται καλλίτερον ὁ λόγος ἐκεῖνος τοῦ Ψαλμῳδοῦ, τὸν ὁποῖον ἐχρησιμοποίησεν ὁ Παῦλος εἰς τὴν ἐποχήν του: «Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης οἱ λόγοι αὐτῶν» (Ρωμ. ι' 18).

Οἱ λόγοι τοῦ ἐδαφίου μας—«κρατοῦντες τὸν λόγον τῆς ζωῆς»—σημαίνουσιν ὅτι πρέπει:

1. ***Νὰ ἔχωμεν εἰς τὰς χεῖράς μας τὸν Λόγον τῆς Ζωῆς.***

Εἴδομεν τίς εἶναι ὁ Λόγος τῆς ζωῆς—ἡ Ἁγία Γραφή. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἔχωμεν εἰς τὴν κατοχήν μας τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ τὸν ἔχωμεν τοποθετημένον ἁπλῶς εἰς κανὲν περίβλεπτον μέρος τῆς κατοικίας καὶ τοῦ καταστήματός μας, ὅπως ἔπραττον οἱ Ἰουδαῖοι, παρεξηγοῦντες τοὺς λόγους τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ὡς πρὸς τὸ ὄνομα καὶ τὰ παραγγέλματα τοῦ Θεοῦ, καὶ δένοντες αὐτὰ ἐπὶ τῶν μετώπων των ἢ ἐπὶ τῶν παραστατῶν τῆς εἰσόδου τῆς οἰκίας των, μηδόλως δὲ φροντίζοντες νὰ τὰ τιμῶσι διὰ τῆς ὑπακοῆς των. Οὔτε πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ὡς φυλακτήριον (φυλακτὸν) ἐπὶ τοῦ σώματός μας.

Πρέπει νὰ κρατῶμεν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ***ἀνοικτὸν*** πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, μελετῶντες αὐτόν, πληροφορούμενοι ἐξ αὐτοῦ τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς, λαμβάνοντες ἐξ αὐτοῦ τὴν καθημερινὴν πνευματικὴν τροφήν, διὰ νὰ τρέφωμεν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχήν μας, ὅπως τρέφομεν μὲ τόσην ἐπιμέλειαν τὸ σῶμά μας.

Πρέπει νὰ μελετῶμεν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ διὰ ν' αὐξάνωμεν εἰς τὴν πίστιν, εἰς τὸν ἁγιασμὸν καὶ εἰς τὰ καλὰ ἔργα, ἅτινα εἶναι συνδεδεμένα πρὸς τὴν πίστιν. Διότι ἄνευ πίστεως δὲν ὑπάρχουν καλὰ ἔργα· τὰ δὲ νομιζόμενα ὡς τοιαῦτα εἶναι ἐν τῇ πραγματικότητι ἐντελῶς ἀνύπαρκτα ἢ ἀνάξια προσοχῆς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· διότι μόνον τὰ προερχόμενα ἐξ εἰλικρινοῦς πίστεως καλὰ ἔργα δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς καρποὶ τῆς πίστεως.

2. Οἱ λόγοι οὗτοι «κρατοῦντες τὸν λόγον τῆς ζωῆς» σημαίνουν πρὸς τούτοις ὅτι πρέπει νὰ ***ἤμεθα ἕτοιμοι*** μὲ πᾶσαν θυσίαν ***νὰ διαδώσωμεν τὸν λόγον τῆς ζωῆς***, ὡς τοιοῦτον.

Τὸ φῶς ἔρχεται, εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, διὰ νὰ τεθῇ ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἢ τὸν λυχνοστάτην, οὐχὶ διὰ νὰ κρυφθῇ ὑπὸ τὸν μόδιον.

Ἡ ἀπόκρυψις ἐγένετο κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς αἰῶνας. Τὰ μέσα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἀντιτύπων τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς τυπογραφίας ἦσαν βεβαίως γλίσχρα καὶ ἐλαττωματικά· ἐν τούτοις καὶ μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς τυπογραφίας ἐβράδυνε πολὺ ἡ κυκλοφορία τῆς Ἁγίας Γραφῆς νὰ φθάσῃ εἰς τὸ σημερινὸν σημεῖον, ὁπότε τὰ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος (1928) πωληθέντα ὑπὸ μόνης τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας καθ' ὅλον τὸν κόσμον ἀντίτυπα ἀνῆλθον εἰς 992,491 ὁλοκλήρους Ἁγίας Γραφάς, 1,244,426 Καινὰς Διαθήκας καὶ 7,699,797 μεμονωμένα βιβλία τῆς Γραφῆς, ἤτοι, εἰς σύνολον περίπου 10 ἑκατομμυρίων ἀντιτύπων!

Ὁ κόσμος, ἂν καὶ ἀργά, ἐν τούτοις ἀρχίζει νὰ ἐκτιμᾷ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, διότι οὗτος πραγματικῶς εἶναι ὁ λόγος τῆς ζωῆς. Εἶναι ὁ λόγος τῆς ζωῆς, διότι μᾶς ***ὁδηγεῖ εἰς τὴν ζωήν,*** ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω. Ἀλλ' εἶναι καὶ λόγος τῆς ζωῆς, διότι ὁδηγεῖ τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ πεπτωκότα ἄνθρωπον εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστόν.

Εἶναι ἄπειρα τὰ παραδείγματα τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες διὰ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Λόγου τῆς Ζωῆς ὡδηγήθησαν εἰς τὴν πραγματικὴν ζωὴν τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Ὁ κόσμος ἀρχίζει νὰ ἐννοῇ καὶ μίαν ἄλλην ἀλήθειαν: Ὅτι ἂν ποτὲ πρόκειται νὰ βελτιωθῇ ἡ κατάστασις τοῦ κόσμου καὶ νὰ μεταβληθοῦν ἐπὶ τὸ καλλίτερον αἱ συνθῆκαι τῆς ζωῆς, τοῦτο μόνον διὰ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, μόνον διὰ τοῦ Χριστοῦ θὰ κατωρθωθῇ.

3. Οἱ λόγοι τοῦ προκειμένου ἐδαφίου σημαίνουσι καὶ τὸ ἑξῆς: Δὲν πρόκειται νὰ κρατῶμεν καὶ νὰ ἀναγινώσκωμεν ἁπλῶς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ νὰ τὸν ***ζῶμεν*** — νὰ τὸν ἐφαρμόζωμεν εἰς τὴν ζωήν μας, διότι εἶναι ***λόγος ζωῆς.***

Πολλοὶ ἄνθρωποι ἔχουν εἰς χεῖράς των τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ἐπιδεικνύουν εἰς τοὺς ἄλλους. Δὲν θέλω νὰ ψέξω οὔτε νὰ ἐπικρίνω ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, κρατοῦντες τὴν Γραφὴν εἰς χεῖράς των, πηγαίνουν τὰς Κυριακὰς εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐξ ἁγνῶν καὶ εἰλικρινῶν ἐλατηρίων γινόμενον τοῦτο εἶναι καλὸν καὶ ἄξιον συστάσεως. Ἐν τούτοις ὑπόκειται εἰς τὸν κίνδυνον νὰ γίνεται δι' ἐπίδειξιν. Καὶ ὁ Λόγος τῆς ζωῆς δὲν εἶναι, ὡς βιβλίον, δι' ἐπίδειξιν. Ἄλλοι πάλιν ἀρέσκονται, ὅπως εἴπομεν, εἰς τὴν ἀνάγνωσίν του· θαυμάζουν τὰς ἀληθείας του, ἐκθειάζουν τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἀφηγήσεών του, τὴν σαφήνειαν τῆς διδασκαλίας του — καὶ σταματοῦν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο.

Ὁμοῦ μὲ τὰ δύο ταῦτα πρέπει ὁ ἄνθρωπος ὁ Χριστιανὸς νὰ ἐφαρμόζῃ εἰς τὴν καθημερινὴν ζωήν του τὴν Ἁγίαν Γραφήν, τὴν ὁποίαν κρατεῖ καὶ τὴν ὁποίαν ἀναγινώσκει. Ἄνευ τοῦ τρίτου τούτου δὲν δύναται νὰ σταθῇ πνευματικῶς. Ὅταν λέγῃ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ: «Μεταξὺ τῶν ὁποίων—ἀνθρώπων τοῦ κόσμου, γενεᾶς πονηρᾶς καὶ διεστραμμένης,—λάμπετε ὡς φωστῆρες», πρέπει νὰ λάμπωμεν ὡς φωστῆρες πραγματικοὶ εἰς ***τὴν ἀτομικήν μας ζωὴν*** καὶ εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας καὶ τὰς ἐκδηλώσεις της, εἰς τὴν ***οἰκογενειακήν μας ζωὴν*** καὶ εἰς πάσας τὰς σχέσεις καὶ τὰ συμφέροντα αὐτῆς, ***εἰς τὴν ἐκκλησιαστικήν μας ζωήν***, εἰς πάσας τὰς ἐνεργείας μας πρὸς δόξαν Θεοῦ, ***εἰς τὴν ἐθνικήν μας ζωὴν*** νὰ ἤμεθα «λαὸς περιούσιος, ζηλωτὴς καλῶν ἔργων» (Τίτ. β'. 14).

Ὅταν λέγῃ ὁ Λόγος τῆς ζωῆς ὅτι πρέπει νὰ ἀληθεύωμεν καὶ νὰ θεωρῶμεν ἀλλήλους ὑπερέχοντας ἑαυτῶν, πρέπει νὰ μὴ ἦναι ψευδὴς καὶ ὑποκριτικὴ ἡ ζωή, τὴν ὁποίαν ζῶμεν — νὰ μὴ περιφρονῶμεν ἢ ἐπικρίνωμεν οὐδένα, ἀλλ' ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, νὰ ἐνσαρκώνωμεν εἰς τὴν ζωήν μας τὴν ***ἀλήθειαν*** καὶ τὴν ***ἀγάπην πρὸς πάντας.***

Ὅταν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ λέγῃ νὰ θανατώνωμεν τὰ πάθη μας, πρέπει νὰ μὴ μᾶς κυριεύῃ καμμία ἁμαρτία ἢ θυμὸς ἢ ὀργὴ ἢ πικρία καὶ τὰ τοιαῦτα. Μόνον οὕτω θὰ ζῶμεν τὴν ζωὴν τοῦ Λόγου τῆς ζωῆς καὶ μόνον κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον θὰ ἐφαρμόζωμεν εἰς τὴν ζωήν μας τὴν ἐντολὴν τοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν ἐδαφίου:

«Κρατοῦντες τὸν λόγον τῆς ζωῆς». Καὶ τοῦτο: α') πρὸς σωτηρίαν μας, β') πρὸς αὔξησίν μας εἰς τὸν ἁγιασμὸν καὶ εἰς τὴν χρησιμότητα. γ') πρὸς διάδοσιν τοῦ Λόγου τῆς Ζωῆς εἰς τὸν κόσμον εἴτε διὰ τῆς προσωπικῆς μας ἐργασίας εἴτε διὰ τοῦ ὀβολοῦ μας.

Εἴθε δὲ ὁ Κύριος νὰ εὐλογήσῃ τὸν Λόγον Αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς καὶ τὰς καρδίας ἡμῶν καὶ τοῦ σύμπαντος κόσμου, πρὸς τὴν τῶν πάντων σωτηρίαν! Ἀμήν!

Π. Γ. Λογγινίδης

ΤΟ ΚΥΡΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1920 ἑωρτάσθη ἐν Βοστώνῃ ἡ 300ὴ ἐπέτειος τῆς ἀφίξεως εἰς Β. Ἀμερικὴν τῶν Πουριτανῶν ἀποίκων ἐξ Ἀγγλίας, ὁπόθεν ἐξεδιώχθησαν ἐπὶ Καρόλου τοῦ Α'. διότι δὲν ἤθελον νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὴν καθεστηκυῖαν Ἐκκλησίαν, ἥτις ἦτο μᾶλλον Παπική, καίτοι δὲν ἀνεγνώριζε τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πάπα. Μετηνάστευσαν λοιπὸν οἱ ἄποικοι οὗτοι ἵνα εὕρουν τόπον ἐν τῷ Νέῳ Κόσμῳ, ἐν μέσῳ τῶν ἀγρίων Ἐρυθροδέρμων, ὅπου νὰ δύνανται νὰ λατρεύουν τὸν Θεὸν κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς συνειδήσεώς των· ἐκεῖ δὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἵδρυσαν πολιτείαν, ἐξ ἧς βαθμηδὸν προῆλθεν ἡ μεγάλη Δημοκρατία τῆς Β. Ἀμερικῆς.

Ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τούτῳ ὁ ἀκόλουθος λόγος ἐκηρύχθη ὑπὸ τοῦ αἰδεσίμου R. Calkins ὃν μετεφράσαμεν χάριν τῶν ἀναγνωστῶν μας.

«Δὲν θέλω λησμονήσει τοὺς λόγους Σου».
(Ψαλμ. ριθ'. 16).

Ὁ Ψαλμὸς οὗτος εἶναι ὁ μακρότατος ὁλοκλήρου τοῦ Ψαλτηρίου, καὶ ἀσχολεῖται ἐξ ὁλοκλήρου μὲ τὸν Θεῖον Λόγον. Εἰς ἑκάστην του στροφὴν μνημονεύει αὐτόν· τὸν ἀποκαλεῖ ***νόμον, μαρτύρια, ἐντολάς, λόγους, κρίματα, δικαιώματα, ὁδὸν*** τοῦ Κυρίου. Καὶ ἐπαναλαμβάνει ὁ Ψαλμῳδός: «Θέλω προσκολληθῆ εἰς τὸν νόμον Σου! Θέλω φυλάξει τὰς ἐντολάς Σου! Δὲν θέλω λησμονήσει τοὺς λόγους Σου!»

Δυστυχῶς τὴν σήμερον πολλοὶ Χριστιανοὶ κατ' ὄνομα, ἂν θελήσουν νὰ ὁμολογήσουν τὴν ἀλήθειαν εἰλικρινῶς, πρέπει νὰ εἴπουν: «Ἐλησμόνησα τὸν Λόγον Σου!» Βεβαίως θὰ φέρουν καὶ διαφόρους δικαιολογίας τῆς λησμοσύνης των ταύτης.

1) Ἐλησμονήσαμεν τὴν Ἁγίαν Γραφήν, διότι ***ὑπάρχουν τόσα πολλὰ ἄλλα ἀναγνώσματα***. Αἱ οἰκίαι μας ἐγέμισαν ἀπὸ ἐφημερίδας, περιοδικά, εἰκονογραφημένα καὶ μή, καὶ βιβλία πάσης φύσεως. Ὅταν πηγαίνῃ κανεὶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν Κυριακὴν τὸ πρωΐ, βλέπει τὰς πλατείας καὶ τοὺς δρόμους γεμάτους ἀπὸ ἀνθρώπους βυθισμένους εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐφημερίδων. Καθ' ἑκάστην ἐκδίδονται νέα βιβλία καὶ φυλλάδια. Τί νὰ πρωτοδιαβάσῃ κανείς; Μέσα εἰς αὐτὴν τὴν πλήμμυραν τῶν ἀναγνωσμάτων λησμονεῖται καὶ παραγκωνίζεται ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ.

2) Ἐλησμονήσαμεν τὴν Ἁγίαν Γραφήν, διότι ***μετεβλήθησαν αἱ περὶ αὐτῆς ἰδέαι μας***. Ὁ κοινὸς ἄνθρωπος δὲν θεωρεῖ πλέον τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν βιβλίον, τὸ ὑπερέχον παντὸς ἄλλου συγγράμματος. Ἀκούει ὅτι ἡ

ἐπιστήμη διαψεύδει τὴν κοσμογονίαν τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως. Δὲν εὑρίσκει ὡραίαν τὴν διαγωγὴν τοῦ Νῶε, τοῦ Ἰακὼβ καὶ ἄλλων ἀνδρῶν τῆς Π. Διαθήκης· τοὐναντίον λέγει ὅτι ἂν ἔκαμναν ἔτσι οἱ ἄνθρωποι τὴν σήμερον, θὰ ἐκλείοντο εἰς τὰς φυλακάς. Ἀποτροπιάζεται τὰς ἀπανθρωπίας τῶν ἀρχαίων Ἰσραηλιτῶν, βαρύνεται τὰς ἱεροτελεστίας τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου καὶ τοὺς Προφήτας καὶ εὑρίσκει πολλὰ τὰ ἄσεμνα ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ. Ἀκόμη ἀμφιβάλλει περὶ τῆς ἀξιοπιστίας τῶν Εὐαγγελίων καὶ ὑποπτεύεται μήπως ὁ Παῦλος ἐφιλοτέχνησεν ἰδικόν του Χριστιανισμόν. Τοιουτοτρόπως μετέβαλε γνώμην περὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ συνεπῶς εὐκολώτερον τὴν ἐλησμόνησεν.

3) Ἄλλοι τὴν ἐλησμόνησαν, διότι ***ἐγοητεύθησαν ἀπὸ τὰ ἱερὰ βιβλία ἄλλων θρησκευμάτων***, τὰ ὁποῖα ἀνέγνωσαν. Ἐσπούδασαν τὴν ἱστορίαν τῶν παγκοσμίων θρησκευμάτων καὶ θαυμάζουν τὰ παραγγέλματα τοῦ Κομφουκίου, τοῦ Βούδδα καὶ τοῦ Μωάμεθ. Καὶ θαυμάζοντες τὰ ὅσα ὡραῖα περιέχουν τὰ ἱερὰ βιβλία ἄλλων θρησκευμάτων, λησμονοῦν τὴν φωνὴν ἐκ τοῦ Ὄρους Σινᾶ, τὴν ποίησιν τῶν Ψαλμῶν, τὸ μεγαλεῖον τῶν Προφητειῶν, τὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους διδασκαλίαν, καὶ τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων.

4) Ἄλλοι πάλιν ἐλησμόνησαν τὴν Ἁγίαν Γραφήν, διότι ***ἔτεινον τὸ οὖς πρὸς ἄλλας διδασκαλίας καὶ ἄλλα νεωτεριστικὰ συστήματα.*** Ἐνεκολπώθησαν τὸν Πνευματισμόν, τὴν λεγομένην «Χριστιανικὴν Ἐπιστήμην», τὴν «Χαραυγὴν τῆς Χιλιετηρίδος» καὶ ἄλλας πλάνας, ἀξιούσας ὅτι λύουν τὰ μυστήρια τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἢ ὅτι ἑρμηνεύουν αὐθεντικῶς καὶ ἱκανοποιητικῶς τὰς Ἱερὰς Γραφάς. Καὶ μέσα εἰς τὸν κυκεῶνα τοῦτον ἐλησμόνησαν αὐτὰς ταύτας τὰς Ἱερὰς Γραφάς.

Τοιουτοτρόπως διὰ πάσας τὰς ἀνωτέρω κατηγορίας ἀνθρώπων ἡ Γραφὴ ἀπέμεινεν ἁπλῆ ἀνάμνησις. Κατέχουν ἀκόμη Γραφὰς καὶ Εὐαγγέλια, ἀλλ' ἔπαυσαν νὰ τὰς ἀναγινώσκουν. Ἐνθυμοῦνται μὲ πόσην ὠφέλειαν καὶ πόσον ἐνδιαφέρον ὡς παιδία καὶ νέοι ἄλλοτε τὰς ἐμελέτων. Τώρα ὅμως, ἀφοῦ ἐγένοντο ἐνήλικοι, ἀπέβαλον τὰς παιδικὰς ταύτας συγκινήσεις.

Ἀλλ' ἦλθεν ἡ ὥρα, φίλοι μου, ὅπως ***ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν.*** Ἑορτάζομεν σήμερον τὴν 300ὴν ἐπίτειον τῆς ἀφίξεως τῶν Πουριτανῶν ἀποίκων εἰς τὴν Ἀμερικήν, οἵτινες ἀφῆκαν πατρίδα καὶ ἐγκόσμια ἀγαθὰ καὶ ἦλθον ἐδῶ εἰς τὴν ἄγνωστον καὶ ἀγρίαν τότε χώραν, ὅπως δυνηθοῦν νὰ ἀπολαύσουν πλήρη θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν. Ἀλλ' οἱ Πουριτανοὶ ἐκεῖνοι εἶχον τὴν Ἁγ. Γραφὴν ὡς τὸν φωστῆρα καὶ ὁδηγόν των καὶ ***ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὡς στυλοβάτου ᾠκοδομήθη ἡ Ἀμερικανικὴ Συμπολιτεία καὶ αἱ ἐλευθερίαι αὐτῆς.*** Τιμῶντες λοιπὸν τὴν μνήμην τῶν πιστῶν καὶ εὐσεβῶν ἐκείνων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἂς μιμηθῶμεν τὸ παράδειγμα αὐτῶν, ἐγκολπούμενοι πάλιν τὴν Ἁγ. Γραφὴν ὡς τὸν γνώμονα τῆς ζωῆς καὶ πολιτείας ἡμῶν.

Ἐὰν πολλοὶ Χριστιανοὶ ἐλησμόνησαν τὴν Ἁγ. Γραφήν, τοῦτο προέρχεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι ***ἀπώλεσαν τὴν πίστιν των εἰς τὸ κῦρος τῆς Γραφῆς***, καὶ ἀπέδωκαν μεγαλήτερον κῦρος εἰς ἄλλα συγγράμματα. Πρέπει νὰ ἀνακτήσωμεν τὴν πεποίθησίν μας εἰς τὴν ἀξιοπιστίαν καὶ τὸ κῦρος τῶν Ἱερῶν Γραφῶν, ἐὰν θέλωμεν νὰ φέρωμεν ἐπαξίως τὸ ὄνομα τοῦ Χριστιανοῦ καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν ἐπαξίως

τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ, ὃν ἡ Ἁγία Γραφὴ μετέδωκεν εἰς τὸν σημερινὸν κόσμον.

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς ἀπαριθμήσω μερικοὺς πρακτικοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν πεποίθησιν εἰς τὸ κῦρος τῆς Ἁγίας Γραφῆς:

1) ***Ἡ κυκλοφορία τῆς Γραφῆς.*** Κάθε ἔτος δημοσιεύονται χιλιάδες νέων βιβλίων, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν οὐδέποτε φθάνουν μέχρι δευτέρας ἐκδόσεως καὶ τάχιστα περιέρχονται εἰς λήθην καὶ ἀφανισμόν. Ὀλίγα εἶναι τὰ συγγράμματα ἐκεῖνα, ἅτινα κατορθώνουν νὰ ἐπιζήσουν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὰ μετὰ πεντήκοντα, ἑκατὸν ἢ διακόσια τὸ πολὺ ἔτη ἀντιπαρέρχονται καὶ ἐξαφανίζονται, ἢ διασώζονται, ὡς λείψανα ἄχρηστα, μόνον εἰς δημοσίας βιβλιοθήκας χάριν τῆς ἱστορίας. Καὶ εἶναι μεταξὺ αὐτῶν πολλάκις συγγράμματα ἐξαίρετα καθ' ἑαυτά, στερούμενα ὅμως ἐνδιαφέροντος εἰμὴ μόνον διὰ τὴν γενεάν, καθ' ἣν ἐγράφησαν. Ἀλλ' ἡ Ἁγία Γραφὴ συνεγράφη πρὸ χιλιετηρίδων, ἐπέζησε τόσων παγκοσμίων μεταβολῶν καὶ ἐξελίξεων καὶ τὴν σήμερον ἐξακολουθεῖ ὄχι μόνον νὰ κυκλοφορῇ ἀνὰ τὸν κόσμον σύμπαντα, ἀλλὰ καὶ ***νὰ κατέχῃ τὰ σκῆπτρα τῆς κυκλοφορίας.*** Ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ πρωτίστως, ἀλλὰ καὶ εἰς πάσας σχεδὸν τὰς πεπολιτισμένας χώρας, κατ' ἔτος αἱ πωλήσεις τῶν ἱερῶν κειμένων ***ὑπερβαίνουσι τὰς πωλήσεις οἱουδήποτε ἄλλου συγγράμματος***, ἡ δὲ ὑπεροχὴ αὕτη μένει σταθερὰ καθ' ὅλα τὰ ἔτη. Ἡ Γραφὴ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀγοράζηται, ἐνῷ τὰ ἄλλα συγγράματα ἔρχονται καὶ παρέρχονται τάχιστα. Τὴν Γραφὴν δύνασθε ὅπου δήποτε νὰ προμηθευθῆτε, ἐνῶ θὰ δυσκολευθῆτε νὰ ἀγοράσητε ἓν ἄλλο σύγγραμμα ἐκδοθὲν πρὸ πενταετίας ἢ εἰκοσαετίας. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ***ἡ ἀνθρωπότης εὑρίσκει κάτι εἰς τὴν Γραφήν, ὅπερ δὲν εὑρίσκει εἰς τὰ ἄλλα συγγράμματα***· καὶ τὸ κάτι αὐτὸ μένει σταθερῶς περιζήτητον, ἐνῷ τὰ ἄλλα συγγράμματα εἶναι ἐφήμερα. Τί δὲ εἶναι τὸ κάτι αὐτό; ***Τὸ κῦρος τῆς Γραφῆς εἰς ζητήματα ἐνδιαφέροντα τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου.*** Ἐφ' ὅσον δὲ αἱ ἀνάγκαι αὗται ὑπάρχουν (καὶ θὰ ὑπάρχουν πάντοτε, διότι ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀμετάβλητο.), ἡ Γραφὴ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ ἦναι τὸ σταθερὸν καταφύγιον τοῦ ἀνθρώπου.

2) ***Κανὲν ἄλλο βιβλίον δὲν εὐχαριστεῖ καὶ ἀνακουφίζει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰς θλίψεις καὶ στενοχωρίας, ὅσον ἡ Ἁγ. Γραφή.*** Εἰς ἄλλας στιγμὰς τῆς ζωῆς μας ἀναγινώσκομεν ἄλλα βιβλία—τερπνά, διδακτικά, φιλοσοφικά, κτλ. Ὅταν ὅμως μᾶς εὕρῃ δυστυχία, ἢ ἀτύχημα, ἢ λύπη, ἢ πόνος ψυχικός, μόνον ἡ Γραφὴ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ μᾶς παρηγορῇ. Διὰ τοῦτο αἱ Βιβλικαὶ Ἑταιρίαι, αἱ ὁποῖαι ἐκτυπώνουν Γραφὰς καὶ Εὐαγγέλια, παρετήρησαν ὅτι εἰς περιστάσεις ***μεγάλων συμφορῶν*** ἢ ***πολέμων*** ἢ ***ἐθνικῶν περιπετειῶν*** αἱ πωλήσεις τῶν ἱερῶν κειμένων εἶναι πολὺ ἀνώτεραι ἢ εἰς ὁμαλὰς περιστάσεις. Κατὰ τὸν μέγαν παγκόσμιον πόλεμον, ὅστις πρὸ ὀλίγου κατέπαυσεν, αἱ πωλήσεις Γραφῶν καὶ Εὐαγγελίων ὑπερέβησαν πᾶν προηγούμενον ὅριον. Καὶ οἱ στρατιῶται, οἱ μεταβαίνοντες εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, καὶ οἱ οἰκεῖοί των, οἵτινες ἔμενον εἰς τὰ ἴδια, ὅλοι ᾐσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τοῦ ***νὰ ἔχουν κοντά των τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ.*** Καὶ ἐὰν τοῦτο συμβαίνῃ εἰς τὰς στιγμὰς τῶν ἐθνικῶν περιπετειῶν, εἶναι βέβαιον ὅτι συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἀτομικὰς περιπετείας ἑνὸς ἑκάστου. Πολλοὶ ἄνθρωποι, νέοι καὶ γέροντες, λησμονοῦν τὴν Γραφὴν ἐνόσῳ λάμπει ὁ ἥλιος τῆς εὐτυχίας. Ἀλλ' εὐθὺς

ὡς σκυθρωπάσῃ ὁ οὐρανὸς τῆς ζωῆς, εὐθὺς ὡς ἐπέλθῃ ζημία ἐμπορική, ἀσθένεια, λύπη, στενοχωρία, τότε ἐνθυμοῦνται τὴν Γραφὴν καὶ προστρέχουν εἰς αὐτήν, ὅπως τὸ τέκνον πρὸς τὴν φιλόστοργον μητέρα. Διατί; Διότι ***ἡ Γραφὴ ὁμιλεῖ μετὰ κύρους,*** ὅσον οὐδὲν ἄλλο σύγγραμμα.

3) ***Ὅπου εἰσχωρεῖ ἡ Γραφή, ἐκεῖ ἀκμάζει πᾶν ὅ,τι λέγεται πολιτισμός***— τὰ γράμματα, ἡ ἐλευθερία, αἱ τέχναι, ἡ μόρφωσις, ἡ ἀγαθοεργία, ὁ ἀνθρωπισμός. Ὅπου λείπει ἡ Γραφή, ἐκεῖ ἐπικρατεῖ ἀγραμματοσύνη, δεισιδαιμονία, ἔλλειψις ἐλευθερίας. Περιβλέψατε εἰς τὰ ἔθνη τῆς ὑδρογείου ἡμῶν σφαίρας, καὶ ἴδετε τὴν ἀλήθειαν ταύτην πιστοποιουμένην πανταχοῦ. Μεταξὺ τῶν χωρῶν ἀφ' ἑνός, ἔνθα ἡ Γραφὴ εἶναι εὐρύτατα διαδεδομένη καὶ ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ ἀσκεῖ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς κοινωνίας καὶ τῶν ἀτόμων, καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν χωρῶν, ἔνθα ἡ Γραφὴ ἢ δὲν ὑπάρχει διόλου, ἢ ὑπάρχει κατὰ τύπους μόνον, εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ μοναστήρια, θὰ εὕρετε τόσην διαφορὰν ὅσην μεταξὺ μεσημβρίας καὶ μεσονυκτίου, μεταξὺ προόδου καὶ στασιμότητος, μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπεκταθῶ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Ὅλοι τὸ βλέπομεν. Ἀκόμη καὶ ὁ φυσιοδίφης Χώξλεϋ, ὅστις εἰς πολλὰ ζητήματα (ἐπιστημονικὰ) κατεπολέμησε τὸ κῦρος τῆς Γραφῆς, γράφει τὴν ἑξῆς περὶ αὐτῆς εἰλικρινῆ ὁμολογίαν: «Ἡ Γραφὴ ὑπῆρξεν ὁ καταστατικὸς χάρτης, τὸ παλλάδιον, ὅλων τῶν πτωχῶν καὶ καταδυναστευομένων. Μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, οὐδὲν κράτος ἀπέκτησε σύνταγμα, τὸ ὁποῖον τόσον φροντίζει διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ, ὅσον ἡ Γραφή. Οὐδαμοῦ διατυποῦται τόσον καθαρῶς ἡ μεγάλη ἀρχή, ὅτι ἡ εὐημερία τῆς πολιτείας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀρετῆς τῶν πολιτῶν της, ὅσον ἐν τῇ Γραφῇ». Πόσον μέγα, λοιπόν, πρέπει νὰ ἦναι τὸ κῦρος ἑνὸς βιβλίου, τὸ ὁποῖον τοιαύτας ὑπηρεσίας προσέφερε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν κόσμον!

4. ***Ἡ Γραφὴ εἶναι τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε καὶ εἶναι ἡ ἔμπνευσις τῶν καλητέρων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν***—τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν μαρτυρίαν ὅλων, ὅσους σεβόμεθα καὶ ἐκτιμῶμεν, τοὺς ἐβοήθησε καὶ τοὺς ἐνίσχυσε καὶ τοὺς ἐξύψωσεν. Ὁ περίφημος Ἄγγλος μυθιστοριογράφος ***Οὐῶλτερ Σκὸττ*** δὲν ἦτο πολὺ θρῆσκος· ἐν τούτοις, ὅταν ἦλθεν εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, εἶπεν· «Ἀναγνώσατέ μοι ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Μόνον αὐτὸ τὸ βιβλίον ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον». Ὁ ***φιλόσοφος Καρλάϋλ,*** καὶ αὐτὸς ὄχι πολὺ εὐλαβής, εἰς ἕνα νεανίαν, ὅστις τῷ εἶπε: «Δὲν βλέπω τίποτε τὸ ἄξιον λόγου εἰς τὸ Βιβλίον τῶν Παροιμιῶν», ἀπήντησε· «Δοκίμασον νὰ συγγράψῃς ὀλίγας παροιμίας ἰδικάς σου, καὶ θὰ ἴδῃς!» Ὁ ***ζωγράφος Ρῶσκιν*** εἶπέ ποτε, ὅτι ἡ ἀποστήθισις τῆς Γραφῆς κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν τῷ ἔδωκε περισσοτέραν παιδείαν ἢ ὅλαι αἱ ἄλλαι σπουδαί του. Ὁ ***Ἀβραὰμ Λίγκολν,*** ὁ μέγας πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἐμορφώθη ἐκ τῆς Γραφῆς, ἥτις ἦτο ἓν ἀπὸ τὰ ὀλίγα βιβλία, τὰ ὁποῖα ὡς πάμπτωχος νεανίας εἶχεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην του. Ὁ ***ἐξερευνητὴς καὶ περιηγητὴς Στάνλεϋ,*** ὅστις ὡς μικρὸς ἐξεπαιδεύθη εἰς ἓν ὀρφανοτροφεῖον, ὅπου τὸν ἔδερον ὁσάκις ἔκαμνε λάθη εἰς τὰ κύρια ὀνόματα τῆς Π. Διαθήκης, εἶπε κατόπιν ὅτι, ὅταν εὑρίσκετο μόνος εἰς τὰς πλέον ἐπικινδύνους περιηγήσεις καὶ ἐξερευνήσεις του εἰς τὴν ἀχανῆ Ἀφρικήν, εἶχε τόσον ἀνεξάντλητον παρηγορίαν ἐκ τῶν

Γραφικῶν περικοπῶν, ἃς εἶχε μάθει ἐκ στήθους, ὥστε εὐχαρίστως θὰ ὑφίστατο ἐκ νέου τοὺς δαρμούς, χάριν τοιούτου πολυτίμου θησαυροῦ. Ὅταν ὁ πρόεδρος τῆς Ἀμερικῆς ***Ρούζβελτ,*** ἀπερχόμενος εἰς μακρὰν περιοδείαν εἰς Ἀφρικήν, ἐξέλεγε τὰ ὀλίγα βιβλία ποῦ ἠδύνατο νὰ πάρῃ μαζύ του, ἐξέλεξε πρῶτον τὴν Γραφήν. Καὶ θὰ ἠδυνάμην νὰ πολλαπλασιάσω ἐπ' ἄπειρον τὰ παραδείγματα τῶν τοιούτων μαρτυριῶν τῶν ἐξόχων ἀνδρῶν τοῦ αἰῶνος ἡμῶν ὑπὲρ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὡς δυνάμεως, ἥτις ἰσχυρῶς ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ ἰδίου των βίου καὶ χαρακτῆρος. Ἀλλ' ἔτι πολυπληθέστεραι εἶναι αἱ μαρτυρίαι τῶν ἀφανῶν ἁγίων καὶ ἡρῴων τῶν οἰκογενειῶν ἡμῶν. Ποῦ θὰ εὕρωμεν λαμπροτέρους ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἀπὸ τοὺς πατέρας καὶ τὰς μητέρας ἡμῶν; Καὶ γνωρίζομεν ὅτι ***ἡ Γραφὴ καὶ μόνη ἡ Γραφὴ τοὺς ἐμόρφωσε τοιούτους.*** Ὑπάρχει λοιπὸν κανὲν ἄλλο βιβλίον εἰς τὸν κόσμον, ὅπερ ἔσχεν ἢ ἔχει τοιαύτην τεραστίαν καὶ εὐγενῆ ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀνθρώπων;

5. ***Ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι τὸ μόνον βιβλίον,*** τὸ ὁποῖον ἔχει ***εἰδικὴν ἐπιρροὴν εἰς πᾶσαν τάξιν ἀνθρώπων,*** νέων καὶ γερόντων, πλουσίων καὶ πτωχῶν, πεπαιδευμένων καὶ ἀμαθῶν, ἀγαθῶν καὶ πονηρῶν. Ποῖον ἄλλο σύγγραμμα κατορθώνει ***νὰ μεταμορφώσῃ τὸν μέθυσον,*** τὸν χαρτοπαίκτην, τὸν ἀσελγῆ, τὸν βλάσφημον, τὸν ψεύστην, τὸν κλέπτην, τὸν ἄδικον, καὶ νὰ τὸν κάμῃ νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν πονηράν του ὁδὸν καὶ τὴν πονηράν του φύσιν; Καὶ ὅμως χιλιάδας τοιούτων μεταμορφώσεων βλέπομεν εἰς τὰς κοινωνίας μας, ***ὀφειλομένων ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ.*** Ἄρα τὸ κῦρος τῆς Βίβλου ταύτης δὲν δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ, ἐφ' ὅσον μυριάδες ἀθανάτων καὶ λογικῶν ὄντων ἐπιστρέφονται δι' αὐτῆς εἰς τὸν Χριστὸν καθ' ἡμέραν, πανταχοῦ ὅπου ἡ Βίβλος αὕτη κυκλοφορεῖ καὶ μελετᾶται.

Ἐννοήσατε ταῦτα καὶ θὰ ἔχετε ***νέαν καὶ ὑψηλοτέραν ἐκτίμησιν διὰ τὴν Ἁγ. Γραφήν.*** Δὲν θὰ σᾶς φαίνεται πλέον ὡς μακρυνή τις καὶ ἀμυδρὰ ἀνάμνησις, ἀλλ' ὡς «Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία», ὁμιλοῦσα εἰς τὰς καρδίας σας μὲ κῦρος οὐχὶ δεσποτικὸν καὶ ἀπεχθές, ἀλλὰ πατρικὸν καὶ φιλόστοργον.

Ὁ κόσμος διψᾷ τὴν σήμερον τοιούτου εἴδους ***κῦρος καὶ ἐπιβολήν,*** δι' ἧς λύονται τὰ δύσκολα προβλήματα τῆς ζωῆς. Ὁ κόσμος ἐβαρύνθη τὰς ἀμφιβολίας καὶ τὰς ἀβεβαιότητας καὶ τὰ ἐρωτηματικά. Οἱ ἄνθρωποι ἐχόρτασαν ἀπὸ συζητήσεις καὶ φιλονεικίας καὶ θεωρίας ἀερώδεις. Θέλουν νὰ ἀκούσουν μίαν ***φωνὴν ὑπερτάτης αὐθεντίας καὶ κύρους,*** ἥτις νὰ τοῖς λέγῃ ποῦ κεῖται ἡ ἀλήθεια παντὸς ζητήματος ἀφορῶντος τὴν πνευματικὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἡ φωνὴ αὕτη ἀκούεται ***μόνον εἰς τὰς Ἱερὰς Γραφάς.*** Ἐκεῖναι μᾶς δεικνύουν ἕνα Θεὸν ἀγάπης, ἐλεήμονα καὶ συγχωρητικὸν πρὸς πάντας ἀνθρώπους.

Σεῖς, οἱ πατέρες, ἀναγινώσκετε τὴν Γραφὴν εἰς τὰ τέκνα σας! Σεῖς αἱ μητέρες, διδάσκετε τὰ τέκνα σας τοὺς λόγους τῆς Γραφῆς! Σεῖς, παιδία, μὴ ἀφίνετε καμμίαν ἡμέραν νὰ παρέλθῃ χωρὶς νὰ ἀνοίξητε τὴν Γραφὴν καὶ νὰ ἀναγνώσητε ὀλίγα ἐδάφια. Σεῖς, νέοι καὶ νεάνιδες, ἐνθυμεῖσθε πάντοτε ὅτι ὑπάρχει περισσοτέρα σοφία καὶ μόρφωσις εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ἢ εἰς οἱονδήποτε ἄλλο σύγγραμμα, καὶ ὅτι «ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου».

Πόσον βαθεῖα ἡ ἔννοια τῆς ἑξῆς προσευχῆς, ἡ ὁποία εὑρίσκεται τυπωμένη εἰς τὸ ἐξώφυλλον τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς (ἐν Γενεύῃ 1557): «Παντοδύναμε καὶ πολυεύσπλαγχε Πάτερ! Ὅστις ἐχάρισας εἰς ἡμᾶς τὸν πολύτιμον μαργαρίτην τοῦ Θείου Σου Λόγου, φώτισον ἡμᾶς διὰ τοῦ Πνεύματός Σου, ὅπως ἐγκολπωθῶμεν τὸν Λόγον Σου, πρὸς αἰωνίαν ἡμῶν σωτηρίαν, πρὸς ἀνανέωσιν ἡμῶν εἰς τὸ κατ' εἰκόνα Σου, πρὸς οἰκοδομὴν ἡμῶν εἰς τὸν τέλειον τύπον τοῦ Χριστοῦ Σου! Δὸς τοῦτο, ὦ Οὐράνιε Πάτερ, χάριτι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀμήν!»

(Ἐκ τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» τοῦ Σεπτεμβρίου 1921).

ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΟΥΣ ΤΩΝ Ι. ΓΡΑΦΩΝ

Οἱ Χριστιανοὶ γενικῶς πιστεύουν ὅτι αἱ Ἱ. Γραφαὶ εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐνεπνεύσθησαν ὑπὸ τοῦ Θείου Πνεύματος, κατὰ τὸ ρητόν: «Ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι» (Β'. Πέτρ. α'. 21). Ὀλίγοι ὅμως εἶναι εἰς θέσιν νὰ δώσουν λόγον πειστικὸν περὶ τῆς πίστεώς των ταύτης εἰς ἀπίστους ἢ χλευαστὰς τῆς θρησκείας, ἢ καὶ εἰς ἀλλοπίστους ζητοῦντας νὰ πληροφορηθοῦν περὶ τῆς ἀξιοπιστίας τῆς ἱερᾶς Βίβλου τῶν Χριστιανῶν. Τοὺς τοιούτους δὲν ἱκανοποιεῖ ἡ συνήθως διδομένη ἐκ μέρους τῶν εὐσεβῶν μαρτυρία τῆς ἰδίας των ἀτομικῆς πείρας, οὔτε ἡ δήλωσις ὅτι «τὸ βεβαιοῖ ἡ Γραφή». Ζητοῦν μαρτυρίας ἐξωτερικάς, τὰς ὁποίας δύνανται ἢ νὰ ἐξελέγξουν οἱ ἴδιοι, ἢ νὰ ἐπιβεβαιώσουν ἐκ πηγῶν τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῶν. Ὡς ἐκ τούτου, εἶναι ἀνάγκη ὅπως πάντες οἱ Χριστιανοὶ ἦναι ἐφωδιασμένοι καὶ μὲ ἀποδείξεις καὶ μαρτυρίας καταληπτὰς εἰς τοὺς τοιούτους συζητητάς.

Δυνάμεθα ἐν γενικαῖς γραμμαῖς νὰ κατατάξωμεν τὰς περὶ τῆς ἀξιοπιστίας τῆς Ἁγίας Γραφῆς μαρτυρίας εἰς *ἐσωτερικὰς* καὶ εἰς *ἐξωτερικάς*. Θὰ ἦναι ὅμως ἀνάγκη, πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν μαρτυριῶν τούτων, νὰ πεισθῶμεν ὅτι ἡ ἀνὰ χεῖράς μας Ἁγία Γραφὴ—ἡ Παλαιὰ καὶ ἡ Νέα Διαθήκη—εἶναι πράγματι αὐτὴ ἐκείνη ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, τὴν ὁποίαν ὑπηγόρευσε διὰ τοῦ Πνεύματός Του εἰς τοὺς ἁγίους ἄνδρας τῶν μεμακρυσμένων ἐκείνων ἐποχῶν.

Καὶ *πρῶτον*, ὡς πρὸς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, τί γνωρίζομεν; Ἡ Π. Διαθήκη ὑπῆρξεν ἀπ' ἀρχῆς ἡ ἱερὰ βίβλος τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ ἔθνους, ὡς δ' ἐκ τοῦ σεβασμοῦ, τὸν ὁποῖον ἔτρεφον πρὸς αὐτὴν οἱ Ἑβραῖοι, διεφυλάχθη ἀκεραία διὰ μέσου τῶν πολιτικῶν ἀναστατώσεων καὶ τῶν ἐθνικῶν συμφορῶν τοῦ λαοῦ ἐκείνου. Κατεῖχε τιμητικὴν θέσιν κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν τῇ Σκηνῇ τοῦ Μαρτυρίου, κατόπιν δὲ ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ναοῦ· καὶ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Νόμου ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως ἠκούετο μετ' εὐλαβείας ὑπὸ τοῦ συνηθροισμένου λαοῦ.

Μὲ τὴν τάσιν πρὸς τὴν εἰδωλολατρείαν, τὴν ὁποίαν ἡ ἀνοχὴ τοῦ Σολομῶντος εἰσήγαγε μεταξὺ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ὁ θεῖος Νόμος περιῆλθεν εἰς ἀχρηστείαν, τέλος δὲ ἐλησμονήθη τελείως, διὸ καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ νικηθῇ ὁ περιούσιος

λαὸς καὶ νὰ ἀχθῇ αἰχμάλωτος ἐπὶ 70 ἔτη εἰς Βαβυλῶνα. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο συνῆλθεν ὁ λαὸς Ἰσραὴλ καὶ ᾐσθάνθη τὴν ἐνοχὴν αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπομάκρυνσίν του ἀπὸ τῆς λατρείας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὅτε δὲ ἀνεκαλύφθη τὸ Βιβλίον τοῦ Νόμου καὶ ἀνεγνώσθη εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ, ἔγεινε δεκτὸν ἐν κατανύξει καὶ χαρᾷ, ἔκτοτε δὲ ὄχι μόνον ἀποκατεστάθη καὶ πάλιν ἡ Ἱερὰ Βίβλος ἐν τῇ δημοσίᾳ λατρείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἔγεινεν ὁ ἀχώριστος σύντροφος ὅλων ἐκείνων, ὅσοι ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἀποκτήσωσιν ἀντίγραφον αὐτῆς.

Τὰ ἀντίγραφα αὐτὰ ἐξεπονοῦντο μὲ τὴν μεγίστην ἐπιμέλειαν καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν εἰδημόνων. Κανόνες λεπτομερέστατοι καθώριζον ὄχι μόνον τὴν ποιότητα τῆς μεμβράνης καὶ τῆς μελάνης, ἀλλὰ καὶ τὸ πλάτος τῶν στηλῶν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν λέξεων εἰς κάθε στήλην. Ὁ γραφεὺς ὤφειλε, πρὸ τοῦ νὰ γράψῃ ἑκάστην λέξιν, νὰ τὴν παρατηρήσῃ μετὰ προσοχῆς καὶ νὰ τὴν ἀπαγγείλῃ μεγαλοφώνως, πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς λάθους. Διὰ νὰ γράψῃ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἔπρεπε νὰ πλύνῃ τὸν κάλαμον του. Ἐὰν δὲ παρ᾽ ὅλα ταῦτα ἔκαμνε λάθος, ἔστω καὶ εἰς ἓν ψηφίον, ἔπρεπε νὰ σχίσῃ ὁλόκληρον τὴν μεμβράνην, καὶ ν᾽ ἀρχίσῃ πάλιν ἐξ ἀρχῆς. Μὲ τοιαύτας προφυλάξεις δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ Πεντάτευχος καὶ τὰ μεταγενέστερα βιβλία τῆς Π. Διαθήκης ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἔσδρα περιῆλθον μέχρις ἡμῶν σῶα καὶ ἀκέραια. Τὸ μικρὸν ὑπόλειμμα τοῦ λαοῦ τῶν Σαμαρειτῶν διατηρεῖ ὡς τὸ πολυτιμότατόν του κειμήλιον ἀρχαιότατον χειρόγραφον τῆς Πεντατεύχου εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἐφύλαξαν ἀσφαλῶς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὴν γῆν Χαναάν.

Ἡ ***Καινὴ Διαθήκη*** δὲν ἀπετέλεσεν ἀπ᾽ ἀρχῆς ἓν σύνολον, ἀλλὰ τὰ βιβλία αὐτῆς ἐγράφησαν κατὰ τόπους καὶ κατὰ χρόνους διαφόρους. Ἦσαν ὅμως ἐν χρήσει γενικῶς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, πανταχοῦ ὅπου ὑπῆρχον Χριστιανικαὶ κοινότητες. Τέλος κατὰ τὸν 4ον μ. Χ. αἰῶνα συνελέχθησαν εἰς ἓν καὶ ἀπετέλεσαν τὸν Ἱερὸν ***Κανόνα*** τῆς Κ. Διαθήκης, τὸν ὁποῖον ἔχομεν σήμερον. Ἡ γλῶσσα αὐτῆς εἶναι ἡ Ἑλληνική, κατὰ θείαν οἰκονομίαν, ὡς εἶναι καὶ ἡ μετάφρασις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὑπὸ τῶν Ἑβδομήκοντα ἐκ τῆς Ἑβραϊκῆς, οὕτως ὥστε ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἠξιώθη τῆς τιμῆς τοῦ νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸν τότε γνωστὸν κόσμον ὁλόκληρον τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα.

Δὲν σώζεται χειρόγραφον τῆς Κ. Διαθήκης ἀρχαιότερον τοῦ 4ου αἰῶνος μ.Χ. Τὰ δύο ἀρχαιότερα ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε σωζομένων, ὁ Κῶδιξ τοῦ Βατικανοῦ καὶ ὁ Σιναϊτικὸς Κῶδιξ, ἦσαν γνωστὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐν Νικαίᾳ 1ης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἤτοι τῷ 325 μ. Χρ. Ὁ πρῶτος τῶν δύο τούτων κωδίκων εὑρίσκετο εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Βατικανοῦ ἐν Ρώμῃ ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος, ἀλλ᾽ ἡ σημασία του δὲν ἠξικριβώθη εἰμὴ ἀργότερον.

Ὁ Σιναϊτικὸς Κῶδιξ, ἀνεκτιμήτου ἀξίας κειμήλιον, ἀνεκαλύφθη εἰς τὴν ἐν Σινᾷ Μονὴν τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Τίσεντορφ τῷ 1844 καὶ ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ Τσάρου τῷ 1869. Εὑρίσκεται εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Πετρουπόλεως.

Ὁ Ἀλεξανδρινὸς Κῶδιξ τῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων ἀνάγεται καὶ αὐτὸς εἰς τὸν 4ον αἰῶνα.

Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι ἀρχαιότατοι κώδικες εἶναι σύμφωνοι ἀναμεταξύ των ὡς πρὸς τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἀνὰ χεῖρας σήμερον. Παρομοίαν συμφωνίαν παρουσιάζουν καὶ αἱ ἀρχαιότεραι μεταφράσεις τῆς Κ. Διαθήκης, αἵτινες ἔγειναν χάριν τῶν ξενογλώσσων Χριστιανῶν τῆς Δύσεως, τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας. Ἡ ἀρχαιοτάτη τούτων εἶναι ἡ εἰς τὴν ἀρχαίαν Λατινικὴν μετάφρασις, ἤτοι ἡ ***Βουλγάτα,*** τὴν ὁποίαν ἐξεπόνησεν ὁ Ἱερώνυμος ἐπι τῇ βάσει ἀρχαιοτέρων ἀκόμη ἀλλ᾽ ἀτελῶν χειρογράφων.

Πλὴν τούτων ὑπάρχει ἡ μαρτυρία τῶν Πατέρων τῶν πρώτων αἰώνων, ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν ὁποίων λέγεται ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνασυσταθῇ ἐκ νέου ὁλόκληρος ἡ Κ. Διαθήκη, ἐάν κακῇ τύχῃ ἐξηφανίζετο πᾶν ἀντίτυπον αὐτῆς. Καὶ ὅλων τούτων ἡ συμφωνία εἶναι τόσον οὐσιώδης, ὥστε νὰ μᾶς πείθῃ ὅτι εἶχον οἱ Πατέρες ὑπ᾽ ὄψει των ὄχι μόνον τὰς διὰ ζώσης φωνῆς πληροφορίας τῶν ἐπιζησάντων τῆς Ἀποστολικῆς ἐποχῆς ἱερῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρῶτα ἀντίγραφα τῶν Ἐπιστολῶν καὶ ἄλλων βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης, ἅτινα διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἔφθασαν ἀλώβητα μέχρις ἡμῶν.

Ἂς ἴδωμεν τώρα ***τὰς ἔξωθεν μαρτυρίας*** περὶ τῆς ἀξιοπιστίας τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἥτις ὡς προερχομένη ἐκ θείας πηγῆς πρέπει νὰ ἦναι ἀψευδής.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀκριβῶς διηύθυναν τὰς ἐπιθέσεις των οἱ ἐχθροὶ τῆς Βίβλου. Διάφοροι «κριτικοὶ» ἐχαρακτήρισαν ὡς φαντασιώδεις καὶ γελοίους μύθους πολλὰ ἐκ τῶν ἀναγραφομένων ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ συμβάντων, ὀνομάτων τόπων καὶ προσώπων. Οἱ περὶ τὸν Ρενὰν ἠρνήθησαν τὴν ὕπαρξιν τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τοῦ Ἰακώβ, καὶ ἐχαρακτήρισαν ὡς ἐποχὴν ἀγραμματοσύνης τὴν ὑποτιθεμένην ἐποχὴν αὐτῶν. Ὀλίγα εἶναι τὰ ὀνόματα πόλεων ἢ βασιλέων, ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν Γένεσιν, τὰ ὁποῖα διέφυγαν τὰς ἐπιθέσεις τῆς Κριτικῆς. Εἰς τὰς θεωρητικὰς ταύτας ἐνστάσεις μόνον μία ἀναίρεσις ***δι᾽ αὐτῶν τῶν πραγμάτων*** ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναστηλώσῃ τὴν ἀλήθειαν. Τὴν ἀναίρεσιν δὲ αὐτὴν τὴν ἔδωκεν ἡ ***Ἀρχαιολογία.***

Ὑπὸ τὴν σκαπάνην τῶν ἀρχαιολόγων ἦλθον εἰς φῶς, ἓν πρὸς ἕν, ἀκαταμάχητα πειστήρια, ὅτι ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι καὶ ἱστορικὸν ἔργον ἀψευδές. Ἐπιγραφαί, ἀνάγλυφα, ναοὶ καὶ ἄλλα ἀντικείμενα ἀνασκαφέντα ἐπὶ τῆς τοποθεσίας, ὅπου ὑπετίθετο ὅτι ἔκειτο ἄλλοτε ἡ πόλις Νινευή, ἀπέδειξαν τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ κόσμου καὶ ἐπεσφράγισαν τὴν ἀκρίβειαν τῆς Γραφικῆς ἀφηγήσεως. Σήμερον εἰς τὸ Βρεττανικὸν Μουσεῖον τοῦ Λονδίνου τὰ κειμήλια, τὰ ὁποῖα ὁ ἀρχαιοδίφης Λαϋάρδος ἀπεκόμισεν ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Νινευῆ, ἀποτελοῦν μίαν ζῶσαν σελίδα τῆς παλαιᾶς ζωῆς τῆς μητροπόλεως ἐκείνης τῆς Μεσοποταμίας. Μυριάδες ἐπιγραφῶν μνημονεύουσαι ὀνόματα καὶ γεγονότα, νίκας καὶ νικητὰς καὶ νικηθέντας, ἀναμένουν ἐκεῖ νεωτέρας ἐρεύνας τῶν Ἀσσυριολόγων.

Μεταξὺ ἄλλων, δύναταί τις νὰ ἀναφέρῃ τὴν τρανὴν μαρτυρίαν τῶν ἐπισήμων ἐνεπιγράφων κυλίνδρων τῆς βιβλιοθήκης τῆς Νινευῆ, ὅπου ἐξιστορεῖται ἡ ἐκστρατεία τοῦ βασιλέως Ἐσὰρ-Χαδ-ὰν κατὰ τοῦ Μανασσῆ, βασιλέως τοῦ Ἰούδα, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει καὶ ἡ Π. Διαθήκη (Β΄. Χρονικῶν λγ΄. 11). Ἐκεῖ λέγεται ρητῶς ὅτι ὁ Ἐσὰρ-Χαδὰν ἀπήγαγεν αἰχμάλωτον τὸν Μανασσῆ εἰς Βαβυλῶνα καὶ

ἐφύλαττεν αὐτὸν ἐκεῖ ἐν τῇ φυλακῇ. «Ἰδού», ἀνεφώνησαν οἱ κριτικοί, «ἓν ἀκόμη λάθος τῆς Γραφῆς. Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παραλάβῃ ὁ Ἀσσύριος βασιλεὺς τὸν αἰχμάλωτόν του εἰς τὴν Βαβυλῶνα, καθότι ἡ πρωτεύουσά του ἦτο ἡ Νινευή, καὶ ὄχι ἡ Βαβυλών». Ἡ ἔνστασις ὅμως αὕτη καταπίπτει πρὸ τῆς μαρτυρίας τῆς ἀνακαλυφθείσης ἐπισήμου ἱστορίας τοῦ Ἀσσυριακοῦ κράτους, ἐκ τῆς ὁποίας καταφαίνεται ὅτι ἡ Βαβυλὼν ἀπετέλει τὴν δευτέραν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους, καὶ ὅτι ἐν αὐτῇ ἐκρατοῦντο οἱ αἰχμάλωτοι, εἰς μέγαρον ἐπὶ τούτῳ εἰδικῶς οἰκοδομηθέν.

Τὴν ὑπὸ τοῦ Ρενὰν ὑποστηριζομένην «ἀγραμματοσύνην» τῆς ἐποχῆς τῶν Πατριαρχῶν Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, διαψεύδει ἡ ἀνακάλυψις ἐν Τελ-ελ-Ἀμάρνα, τῆς Ἄνω Αἰγύπτου, πληθύος πηλίνων πλακῶν ἐνεπιγράφων, αἵτινες ἀποτελοῦν ὁλόκληρον διπλωματικὴν ἀλληλογραφίαν μεταξὺ τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς κυριάρχου αὐτῆς Αἰγύπτου, πολὺ πρὸ τῆς ἐπανόδου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὴν γῆν Χαναάν.

Ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων καταφαίνεται, ὅτι ἡ χώρα αὕτη ἦτο λίαν προηγμένη εἰς τὰ γράμματα, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Νεώτεραι δὲ ἀρχαιολογικαὶ ἀνασκαφαὶ εἰς Παλαιστίνην παρὰ τὴν Χεβρὼν ἔφεραν εἰς φῶς μεγάλην βιβλιοθήκην, ἐξ ἧς καὶ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῆς πόλεως ἐκείνης Κιργὰθ-Σεφέρ, ἤτοι πόλις τῶν βιβλίων.

Τὴν ὕπαρξιν τῶν Χετταίων, λαοῦ τὸν ὁποῖον ἡ Γραφὴ ἐπανειλημμένως ἀναφέρει, οἱ κριτικοὶ ἄλλοτε διαρρήδην ἠρνοῦντο, φέροντες μάλιστα τὰ σχετικὰ χωρία ὡς ἀπόδειξιν τῆς ἀναξιοπιστίας τῶν Γραφῶν. Σήμερον ἡ ἀνακάλυψις τῶν μνημείων τῶν Χετταίων (ἅτινα μετεφέρθησαν εἰς τὰ κυριώτερα Μουσεῖα τοῦ κόσμου) ἀποκαλύπτει πολιτισμὸν ἐφάμιλλον τῶν πολιτισμῶν τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀσσυρίας ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ἐνδοξοτάτου μονάρχου τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου—καὶ τοῦτο πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀβραὰμ καὶ μετὰ τοῦτον.

Ἓν ἀκόμη παράδειγμα ἐκ πολλῶν: Ὁ Ἠσαΐας (κ΄. 1) ἀναφέρει τὸ ὄνομα Σαργών, βασιλέως τῆς Ἀσσυρίας. Ἐκ τῆς μνείας ταύτης οἱ κριτικοὶ ἄλλοτε χλευάζοντες ὑπεδείκνυον πόσον ἀναξία πίστεως εἶναι ἡ Γραφὴ ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπόψεως. Ἰδοὺ ὅμως μεταξὺ τῶν ἐνεπιγράφων μνημείων τῆς Νινευῆ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Σαργών, ὅστις φέρεται ὡς εἷς ἐκ τῶν ἰσχυροτάτων μοναρχῶν τῆς Ἀσσυρίας, ὅστις ἐβασίλευσεν ἐν ὅλῳ ἔτη 17.

Τέλος, αἱ πρόσφατοι ἀνασκαφαὶ ἐν Οὒρ τῆς Χαλδαίας ἀπεκάλυψαν συνθήκας κοινωνικὰς καὶ θρησκευτικάς, ὑπὸ τὰς ὁποίας φαίνεται βεβαιουμένη ἡ ἐκ τῆς εἰδωλολατρίδος χώρας ἀποχώρησις τοῦ λάτρου τοῦ ἑνὸς ἀληθινοῦ Θεοῦ Ἀβραάμ.

Ἕτερον ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς θεοπνευστίας τῆς Ἁγ. Γραφῆς εἶναι ἡ ***συνολικὴ ἑνότης καὶ τὸ ποιὸν τοῦ περιεχομένου αὐτῆς***. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 66 βιβλία κατὰ τόπους καὶ ἐποχὰς διαφόρους γραφέντα ἐν διαστήματι περίπου 1000 ἐτῶν ἐν ὅλῳ. Τινὲς τῶν 40 συγγραφέων αὐτῆς ἀπέχουν ἑκατοντάδας ἐτῶν ἀπ᾽ ἀλλήλων, καὶ ὅμως οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν διαψεύδει τὸν ἄλλον. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη συμφωνεῖ πρὸς τὴν Νέαν Διαθήκην, καὶ ἡ Νέα πρὸς τὴν Παλαιάν. Ἡ αὐτὴ ἀλήθεια διαπνέει ἀμφοτέρας τὰς Διαθήκας, ἀλλ᾽ εἰς μὲν τὴν Παλαιὰν συγκεκαλυμμένη ὡς διά τινος λεπτῆς ὀμίχλης, εἰς δὲ τὴν Νέαν καθαρὰ καὶ διαυγὴς ὡς τὸ

φῶς τῆς μεσημβρίας. Ἡ Ἁγία Γραφὴ δὲν εἶναι σύρραμμα βιβλίων ἑτερογενῶν καὶ ἀλληλοσυγκρουομένων, ἀλλ' ἀποτελεῖ σύνολον ὀργανικὸν καὶ ἁρμονικόν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ λείψῃ τίποτε χωρὶς ζημίαν εἰς τὸ σύνολον.

Περὶ τίνος ἄλλου συγγράμματος δύναται νὰ λεχθῇ τοῦτο; Μόνον τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ καὶ νὰ φέρῃ εἰς πέρας ἓν τοιοῦτον βιβλίον.

Ὑπάρχει σημερινή τις τάσις τοῦ νὰ θεωρῆται ἡ Ἁγία Γραφὴ ὡς τὸ προϊὸν τῆς βαθμιαίας ἐξελίξεως τοῦ παγκοσμίου θρησκευτικοῦ συναισθήματος, ὡς τὸ ἄνθος, τοῦ ὁποίου φύλλα εἶναι αἱ θρησκεῖαι τῆς Ἀνατολῆς. Ἐν τούτοις διάσημός τις Ἀνατολιστής, ὅστις ἐμελέτησε μετὰ συμπαθείας καὶ ἐνδιαφέροντος τὰ θρησκευτικὰ συστήματα τῶν Ἰνδιῶν, ἀπεφάνθη κατηγορηματικῶς ὅτι παρ' ὅλας τὰς ἀληθῶς φωτεινὰς καὶ ὡραίας ὄψεις τῶν θρησκειῶν τούτων, δὲν δύνανται νὰ ἀντικαταστήσουν τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἀλλ' οὐδὲ νὰ τεθοῦν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου μὲ αὐτὴν οὔτε ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν οὔτε ὡς πρὸς τὴν ἀναμορφωτικὴν αὐτῆς δύναμιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἐρχόμεθα τέλος εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ἀποδείξεις—εἰς ***αὐτὴν τὴν οὐσίαν*** τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται τὸ ἰσχυρότατον ὑπὲρ αὐτῆς ἐπιχείρημα.

Ἐν τῇ Γραφῇ ἀποκαλύπτεται τὸ ἄπειρον, κατερχόμενον μέχρι τοῦ πεπερασμένου καὶ ἐμφανιζόμενον ὑπὸ μορφὴν καταληπτήν. Πῶς ἄλλως ἤθελεν ἔλθει εἰς ἐπαφὴν τὸ πλάσμα μὲ τὸν Πλάστην αὐτοῦ—τὸ χοϊκὸν μὲ τὸ ἄϋλον, τὸ ἀσθενὲς καὶ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ῥέπον μὲ τὸ ἀπείρως ἀγαθὸν καὶ ἅγιον; Μόνον ἡ Ἁγία Γραφὴ μᾶς ἀποκαλύπτει τοιοῦτον Θεόν. Μόνον αὕτη μᾶς φανερώνει τὸν προορισμόν μας ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ μᾶς ὑποδεικνύει τὸ μακάριον καὶ ἔνδοξον πέραν τοῦ τάφου μέλλον. Αὐτὴ καὶ μόνη παρέχει τὴν βεβαιότητα τῆς ἀπείρου ἀγάπης, ἥτις ἐσχεδίασε τὴν τελικήν μας εὐτυχίαν, ἔστω καὶ διὰ παιδείας προσωρινῆς, ἥτις φαίνεται σκληρά.

Ἡ τοιαύτη περὶ τοῦ Θεοῦ ἀντίληψις, τὴν ὁποίαν παρέχει ἡ Ἁγία Γραφή, εἶναι ἡ ὑψίστη καὶ ἡ μᾶλλον ἐξαγνιστικὴ διὰ τὸ πλάσμα, καθότι ἡ ἰδέα, ἣν σχηματίζει ὁ ἄνθρωπος περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς λατρείας του, ἀντανακλᾷ ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρός του. Διακρίνομεν τὴν ἠθικὴν ποιότητα τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον λατρεύει. Ἕπεται λοιπὸν ὅτι ὁ λατρεύων Θεὸν ***πνευματικόν,*** ἐν τῷ ὁποίῳ συγκεντροῦνται ὅλαι αἱ τελειότητες, θὰ ἦναι αὐτὸς ἀνώτερος, ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς, τοῦ λατρεύοντος τὴν ***ὕλην*** ὑπὸ οἱανδήποτε μορφήν. Τοιοῦτον Θεὸν δύναται λογικῶς νὰ λατρεύῃ μόνον ἄνθρωπος καθαρὸς τὴν καρδίαν, ἀγαπῶν τὸν πλησίον αὐτοῦ, σεβόμενος ἑαυτὸν ὡς τέκνον Ἐκείνου, ὃν ποθεῖ νὰ ἴδῃ καὶ νὰ γνωρίσῃ τελειότερον, ὅταν θὰ ἀποβάλῃ τὸ σκήνωμα τῆς σαρκός.

Ἐν τέλει νομίζομεν ὅτι ἓν ἐπιχείρημα πρακτικόν, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ πείσῃ κάθε ἄνθρωπον περὶ τῆς μοναδικῆς καὶ ὑπερόχου δυνάμεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅπως μεταβάλῃ τὸν ἄνθρωπον ῥιζικῶς, δίδων εἰς αὐτὸν νέας ἀπόψεις τῆς ζωῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, θὰ ἦτο ***ἡ σιωπηρὰ μαρτυρία τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς,*** ἥτις ἔχει ὡς ὁδηγὸν εἰς κάθε βῆμα τὸ ὑπέροχον καὶ θεῖον τοῦτο βιβλίον.

Μ. Κ. Σ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Περὶ ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν.

«Πνευματικὸν λειβάδιον καὶ παράδεισος τρυφῆς εἶναι τῶν θείων Γραφῶν ἡ ἀνάγνωσις· παράδεισος δὲ τρυφῆς καλήτερος τοῦ παραδείσου ἐκείνου τῆς Ἐδέμ. Τοῦτον τὸν παράδεισον οὐχὶ εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πιστευόντων ἐφύτευσεν ὁ Θεός· τοῦτον τὸν παράδεισον οὐχὶ ἐν Ἐδέμ, οὐδὲ κατ' ἀνατολὰς ἔθετο, περιορίσας αὐτὸν εἰς ἕνα τόπον, ἀλλὰ πανταχοῦ τῆς γῆς τὸν ἐξήπλωσε, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὸν ἐξέτεινε. Καὶ ὅτι δὲ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἥπλωσε τὰς Γραφάς, ἄκουσον τὸν προφήτην λέγοντα, «Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν» (Ψαλμ. ιθ'. 4). Καὶ εἴτε πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς ὑπάγῃς, τοὺς ὁποίους ἀνατέλλων ὁ ἥλιος βλέπει πρώτους, εἴτε εἰς τὸν ὠκεανὸν ἀπέλθῃς, εἴτε εἰς τὰς Βρεττανικὰς ἐκείνας νήσους· εἴτε εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον πλεύσῃς, εἴτε πρὸς τὰ νότια μέρη ὑπάγῃς, πάντας πανταχοῦ θέλεις ἀκούσει φιλοσοφοῦντας ἀπὸ τὴν Γραφὴν μὲ φωνὴν μὲν ἄλλην, μὲ πίστιν δὲ οὐχὶ ἄλλην, καὶ μὲ γλῶσσαν μὲν διάφορον, μέ διάνοιαν ὅμως σύμφωνον. Διότι ὁ μὲν ἦχος τῆς γλώσσης διαφέρει, ὁ τρόπος ὅμως τῆς εὐσεβείας δὲν διαφέρει· καὶ βαρβαρίζουσι μὲν κατὰ τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ φιλοσοφοῦσι κατὰ τὴν γνώμην· σολοικίζουσι μὲν εἰς τὴν ὁμιλίαν, εὐσεβοῦσι δὲ εἰς τὸν τρόπον.

Εἶδες μῆκος παραδείσου ἐκτεταμένον ἕως εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης; Ἐδῶ δὲν εἶναι ὄφις· καθαρὸς ἀπὸ τὰ θηρία εἶναι ὁ τόπος, καὶ τειχίζεται μὲ τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν. Ἔχει δὲ καὶ πηγὴν ὁ παράδεισος οὗτος, καθὼς ἐκεῖνος, πηγὴν μητέρα ποταμῶν μυρίων, οὐχὶ τεσσάρων. Διότι ἡ πηγὴ αὕτη ἐκχύνει ὄχι τὸν Τίγρητα, οὐδὲ τὸν Εὐφράτην οὐδὲ τὸν Αἰγύπτιον Νεῖλον οὐδὲ τὸν Ἰνδὸν Γάγγην, ἀλλὰ μυρίους ποταμούς. Τίς λέγει ταῦτα; Αὐτὸς ὁ Θεός, ὅστις μᾶς ἐχάρισε τοὺς ποταμούς. Διότι, λέγει, «Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος» (Ἰωαν. ζ'. 38). Εἶδες πῶς οὐχὶ τέσσαρες ποταμοί, ἀλλ' ἀπεριόριστοι ἐκχέονται ἀπὸ τὴν πηγὴν ἐκείνην;

Οὐχὶ δὲ μόνον κατὰ τὸ πλῆθος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν φύσιν εἶναι ἡ πηγή, διότι ἀπ' αὐτὴν ἐκβαίνουσιν οὐχὶ ὕδατος νάματα, ἀλλὰ Πνεύματος χαρίσματα. Ἡ πηγὴ αὕτη μερίζεται μὲν εἰς ἑκάστην ψυχὴν τῶν πιστῶν, ἀλλὰ δὲν ὀλιγοστεύει· μερίζεται, ἀλλὰ δὲν δαπανᾶται· κατακερματίζεται, ἀλλὰ δὲν ἐλαττοῦται· εἰς πάντας εἶναι ὁλόκληρος. Διότι τοσαῦτα εἶναι τοῦ Πνεύματος τὰ χαρίσματα. Θέλεις νὰ γνωρίσῃς τῶν ὑδάτων τὴν φύσιν, ὅτι δὲν ὁμοιάζουσι τὰ φυσικὰ ὕδατα, ὅτι εἶναι καλήτερα τούτων καὶ θαυμασιώτερα; Ἄκουσον πάλιν τὸν Χριστὸν αὐτὸν λέγοντα πρὸς τὴν Σαμαρείτιδα, διὰ νὰ μάθῃς τὴν δαψίλειαν τῆς πηγῆς. «Τὸ ὕδωρ, ὃ ἐγὼ δώσω», λέγει, «τῷ πιστῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ***ἀλλομένου*** εἰς ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωάν. δ'. 14). Δὲν εἶπεν, ἐκβαίνοντος, δὲν εἶπε, προχεομένου, ἀλλὰ ἀλλομένου, δηλαδὴ ἀναπηδῶντος, διὰ τῶν πηδημάτων φανερόνων εἰς ἡμᾶς τὴν ἀφθονίαν. Διότι ἐκεῖνα τῶν πηγαίων ὑδάτων συνειθίζουσι νὰ ἀναβρύωσι

καὶ νὰ ἐκπηδῶσι πανταχόθεν, ὅσα αἱ πηγαὶ δὲν δύνανται νὰ κρατῶσιν εἰς τοὺς κόλπους αὐτῶν, ἀλλὰ νικώμεναι ἀπὸ τὴν συνέχειαν τοῦ ρεύματος, τὰ ἀναβλύζουσι πανταχόθεν. Θέλων λοιπὸν νὰ δείξῃ τοῦ νάματος τὴν δαψίλειαν, εἶπεν ***ἀλλομένου*** καὶ οὐχὶ ***ἐξερχομένου***. Θέλεις νὰ μάθῃς καὶ τὴν φύσιν αὐτῆς; Μάνθανε ἀπὸ τὴν χρῆσιν αὐτῆς. Διότι δὲν εἶναι χρήσιμος εἰς τὴν ζωὴν τὴν παροῦσαν, ἀλλ' εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Ὅθεν ἂς διατρίβωμεν εἰς τὸν παράδεισον τοῦτον, ἂς καθήμεθα πλησίον τῆς πηγῆς, ἂς μὴ πάθωμεν ὅ,τι ἔπαθεν ὁ Ἀδάμ, καὶ ἐκπέσωμεν ἀπὸ τὸν παράδεισον· ἂς μὴ δεχθῶμεν συμβουλὴν ὀλεθρίαν· ἂς μὴ παραδεχθῶμεν τὴν ἀπάτην τοῦ Διαβόλου. Ἂς μένωμεν ἐντός· διότι ἡ ἐκ τούτου ἀσφάλεια εἶναι πολλή· ἂς μένωμεν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Γραφῶν τούτων. Διότι, ὡς οἱ καθήμενοι πλησίον τῆς πηγῆς καὶ ἀπολαύοντες τὴν αὖραν ἐκείνην καὶ ἐν καιρῷ καύσωνος βρέχοντες συνεχῶς τὸ πρόσωπον, ἐκβάλλουσι μὲ τὰ βρέγματα τὴν ζέστην, καί, ὅταν δίψα τοὺς ἐνοχλῇ, ἰατρεύουσιν εὐκόλως τὸ πάθος, λαμβάνοντες τὴν θεραπείαν ἐκ τοῦ πλησίον ἐκ τῆς πηγῆς, οὕτως ὁ παρακαθήμενος πλησίον τῆς πηγῆς τῶν θείων Γραφῶν, καὶ ἂν ἴδῃ φλόγα ἀτόπου ἐπιθυμίας νὰ τὸν ἐνοχλῇ, καταβρέχων τὴν ψυχὴν μὲ τὰ ὕδατα ἐκεῖνα, εὐκόλως ἀποκρούει τὴν φλόγα· καὶ ἐὰν ὀργὴ διακαὴς τὸν ἐνοχλῇ, ἀναβράζουσα εἰς τὴν καρδίαν ὡς εἰς λέβητα ὑποκαιόμενον, ὀλίγον τι ἀπὸ τοῦ νάματος ἐπιστάξας, καταστέλλει εὐθὺς τοῦ πάθους τὴν ἀναισχυντίαν· καὶ ἐκ πάντων τῶν πονηρῶν λογισμῶν, ὡς ἐκ τοῦ μέσου τῆς φλογός, ἐξαρπάζει τὴν ψυχὴν ἡ τῶν θείων Γραφῶν ἀνάγνωσις.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης, ὁ μέγας ἐκεῖνος Δαβίδ, γνωρίζων τὴν ὠφέλειαν τὴν ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν, παρομοιάζει τὸν διηνεκῶς προσέχοντα εἰς τὰς Γραφὰς καὶ ἀπολαύοντα τῆς συνομιλίας ταύτης, μὲ φυτὸν ἀειθαλές, τὸ ὁποῖον στέκει παρὰ τοὺς ρύακας τῶν ὑδάτων, λέγων οὕτω· «Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν, καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν οὐκ ἔστη, καὶ ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν· ἀλλ' ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός. Καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων». Διότι, καθὼς τὸ δένδρον ἐκεῖνο, τὸ πεφυτευμένον παρὰ τοὺς ρύακας τῶν ὑδάτων, ἱστάμενον πλησίον αὐτῶν τῶν ρυάκων, λαμβάνον ἀδιάκοπον τὴν πότισιν, μένει ἀπρόσβλητον ἀπὸ πᾶσαν τῆς ἀτμοσφαίρας ἀνωμαλίαν, καὶ οὔτε φοβεῖται τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ὅταν γίνωσι θερμότεραι, οὔτε τρομάζει ἀπὸ τὸν ἀέρα ὅταν μεταπέσῃ εἰς ξηρασίαν πνιγηράν· — ἐπειδή, ἔχον ἀρκετὴν ὑγρασίαν ἐναποκεκλεισμένην ἐν ἑαυτῷ, ἀποδιώκει εὐθὺς καὶ ἀποκρούει πᾶσαν ὑπερτέραν ἡλιακὴν θέρμην—οὕτω καὶ ἡ ψυχή, ἱσταμένη παρὰ τοὺς ρύακας τῶν θείων Γραφῶν καὶ ποτιζομένη διαπαντός, συνάγουσα εἰς ἑαυτὴν τὰ νάματα ἐκεῖνα καὶ τὴν δρόσον τοῦ Πνεύματος, γίνεται ἀκαταμάχητος ἀπὸ ὁποιασδήποτε περιστάσεως πραγμάτων, καὶ ἂν νόσος, καὶ ἂν προσβολή, καὶ ἂν συκοφαντία, καὶ ἂν λοιδορίαι, καὶ ἂν σκώμματα, καὶ ἂν πᾶσα ὀκνηρία, καὶ ἂν ὅλα τῆς οἰκουμένης τὰ κακὰ ὁρμήσωσιν ἐναντίαν τῆς τοιαύτης ψυχῆς, αὕτη εὐκόλως ἀποκρούει τὴν πύρωσιν τῶν παθῶν, ἔχουσα ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Γραφῶν ἀρκετὴν παρηγορίαν. Διότι οὔτε δόξης μέγεθος, οὔτε δυνα-

στείας ὄγκος, οὔτε φίλων παρουσία, οὔτε ἄλλο τι ἀνθρώπινον δύναται τόσον νὰ παρηγορήσῃ τὸν τεθλιμμένον, ὅσον ἡ ἀνάγνωσις τῶν θείων Γραφῶν. Διατί ἆρά γε; Διότι ἐκεῖνα μὲν εἶναι πρόσκαιρα καὶ φθαρτά, διὰ τοῦτο καὶ φθαρτὴ ἡ ἐξ αὐτῶν παρηγορία· ἡ δὲ τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσις εἶναι Θεοῦ ὁμιλία. Ὅταν λοιπὸν ὁ Θεὸς παρηγορῇ τὸν ἐν λύπῃ εὑρισκόμενον, τί ἆρά γε ἀπὸ τὰ ὄντα δύναται νὰ τὸν ρίψῃ εἰς λύπην;

Ἂς προσέχωμεν λοιπὸν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων λόγων οὐχὶ μόνον τὰς δύο ταύτας ὥρας, καθ' ἃς εὑρισκόμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ—ἐπειδὴ δὲν μᾶς ἀρκεῖ εἰς ἀσφάλειαν ἡ ψιλὴ αὕτη ἀκρόασις—ἀλλὰ πάντοτε· καὶ ἐπιστρέφων ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον, ἂς λαμβάνῃ τὰ βιβλία εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἂς ἐξετάζῃ τῶν εἰρημένων τὰ νοήματα, ἐὰν θέλῃ νὰ ἔχῃ παντοτεινὴν καὶ ἀρκετὴν τὴν ἀπὸ τὰς Γραφὰς ὠφέλειαν. Διότι καὶ τὸ δένδρον ἐκεῖνο, τὸ ἱστάμενον παρὰ τοὺς ρύακας, δὲν συναναστρέφεται μὲ τὰ ὕδατα δύο καὶ τρεῖς ὥρας, ἀλλὰ πᾶσαν ἡμέραν καὶ πᾶσαν νύκτα. Διὰ τοῦτο πλουτεῖ ἀπὸ φύλλα, διὰ τοῦτο βρύει ἀπὸ καρπὸν τὸ δένδρον ἐκεῖνο, καὶ ἐὰν οὐδεὶς ἄνθρωπος ποτίζῃ αὐτό. Ἐπειδὴ αὐτὸ στέκει παρὰ τοὺς ρύακας, ἕλκει διὰ μέσου τῶν ριζῶν τὴν ὑγρασίαν, καὶ ὡς διὰ μέσου πόρων τινῶν συνεχῶς διαδίδει εἰς ὅλον τὸ σῶμα τὴν ὠφέλειαν. Οὕτω καὶ ὁ συνεχῶς ἀναγινώσκων τὰς θείας Γραφὰς καὶ παρὰ τοὺς ρύακας αὐτῶν ἱστάμενος, καὶ κανένα ἐὰν δὲν ἔχῃ νὰ τοῦ τὰς ἐξηγῇ, ἕλκει ὅμως διὰ μέσου τῆς συνεχοῦς ἀναγνώσεως, ὡς διά τινων ριζῶν, πολλὴν ὠφέλειαν» (Ὁμιλ. περὶ τοῦ ὅτι χρήσιμος ἡ τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσις. Τομ. Γ΄ σελ. 71—74).

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ
ΑΠΟ ΜΑΡΤΙΟΥ 1928 ΜΕΧΡΙ ΜΑΡΤΙΟΥ 1929

Ἡ Ἑταιρία, ἱδρυθεῖσα τὸν Μάρτιον τοῦ 1804, ἑώρτασεν ἐφέτος τὴν 125-ετηρίδα αὐτῆς. Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ μακρὸν διάστημα ἐτήρησε πιστῶς τὸν ὑψηλὸν σκοπὸν τῆς ἱδρύσεώς της—«τὴν διάδοσιν τῶν Ἱερῶν Γραφῶν ἄνευ ἑρμηνειῶν ἢ σχολίων», ὡς ἀναγράφεται εἰς τὸ καταστατικὸν αὐτῆς τοῦ 1804, καὶ τὴν ἕνωσιν πάντων τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν προσπάθειαν, ὅπως ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ καταστῇ κτῆμα παντὸς ἀνθρώπου πάσης φυλῆς, γλώσσης καὶ κοινωνικῆς τάξεως.

Κατὰ τὸ ἔτος 331 μ. Χρ. ὁ Μ. Κωνσταντῖνος παρήγγειλεν εἰς τὸν ἐπίσκοπον Καισαρείας Εὐσέβιον νὰ τῷ ἑτοιμάσῃ 50 ἀντίτυπα τῶν Ι. Γραφῶν διὰ τὴν χρῆσιν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὰ ἀντίτυπα ταῦτα, γεγραμμένα ἐπὶ μεμβράνης ὑπὸ δοκίμων γραφέων, φανταζόμεθα πόσον χρόνον ἐχρειάσθησαν διὰ νὰ ἑτοιμασθοῦν καὶ πόσον χρῆμα ἐστοίχισαν. Μόνον εἷς αὐτοκράτωρ ἠδύνατο νὰ δώσῃ μίαν τοιαύτην παραγγελίαν καὶ μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως τῆς τυπογραφίας

μόνον εἷς πλούσιος ἠδύνατο νὰ ἦναι κάτοχος μιᾶς Ἁγίας Γραφῆς. Πόσον διάφορος σήμερον ἡ ἀφθονία, ἡ εὐθηνία καὶ ἡ κομψότης τῶν ἱερῶν Γραμμάτων, χάρις εἰς τὰς Βιβλικὰς Ἑταιρίας, καὶ ἰδίως εἰς τὴν πρώτην καὶ μεγίστην τοιαύτην, τὴν Βρεττανικήν! Τὴν σήμερον καὶ ὁ πτωχότατος ἄνθρωπος δύναται νὰ ἀγοράσῃ ἓν ἀντίτυπον τῆς Ἁγ. Γραφῆς ἢ βιβλίου τινος αὐτῆς εἰς οἱανδήποτε γλῶσσαν καὶ εἰς οἱονδήποτε μέρος τῆς οἰκουμένης. Μόνη ἡ Βρεττανικὴ Β. Ἑταιρία ἐκδίδει τὰς Γραφὰς εἰς ***618 γλώσσας καὶ διαλέκτους***, εἰς ἄλλας δὲ ***200 περίπου γλώσσας*** αἱ ἄλλαι Βιβλικαὶ Ἑταιρίαι. Μόνον κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος μετεφράσθη ἡ Γραφὴ ἢ μέρη αὐτῆς εἰς 10 νέας γλώσσας. Καὶ σημειωτέον ὅτι ἐκ τῶν ἑκατοντάδων τούτων γλωσσῶν ὄχι ὀλίγαι ἦσαν ***ἄγραφοι*** γλῶσσαι ἀγρίων λαῶν· καὶ πρῶτοι οἱ μεταφρασταὶ τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας κατέστησαν αὐτάς γραπτάς, διὰ τῆς μεταφράσεως τῆς Ἁγ. Γραφῆς, οὕτως ὥστε πολλαὶ ἐξ αὐτῶν τῶν γλωσσῶν ὡς μόνην των φιλολογίαν ἔχουν μέχρι σήμερον τὴν Γραφήν.

Ἀπὸ τῆς συστάσεώς της τῷ 1804 ἡ Βρεττανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία ἐξέδωκε ἄνω τῶν ***397 ἑκατομμυρίων ἀντιτύπων*** τῶν Ἱ. Γραφῶν. Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἡ κυκλοφορία ἔφθασεν εἰς 11,400,000 ἀντιτύπων.

Κατὰ τὴν μακρὰν αὐτῆς ζωὴν ἡ Β. Β. Ἑταιρία εἶχε νὰ ὑπερπηδήσῃ πολλὰ ἐμπόδια εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς.

Ἓν τοιοῦτον ἐμπόδιον ἦτο ἡ ***ἀγραμματοσύνη.*** Τί τὸ ὄφελος νὰ κυκλοφορῇ ἡ Ἑταιρία τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ μεταξὺ λαῶν ἀγραμμάτων; Ἀλλὰ κατὰ τὴν τελευταίαν 25ετίαν ἡ ἐκπαίδευσις ἔκαμε μεγάλας προόδους εἰς τὰς πλείστας χώρας τῆς ὑφηλίου. Ἀκόμη καὶ ἐν Τουρκίᾳ, ὅπου ὑπὸ τὸ Σουλτανικὸν καθεστὼς μόλις 20 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν τοῦ πληθυσμοῦ ἐγνώριζον γράμματα, σήμερον ὁλόκληρος ὁ λαὸς εὑρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ μάθῃ ἀνάγνωσιν μὲ ἓν ἁπλοποιημένον ἀλφάβητον. Καὶ ἡ Β. Β. Ἑταιρία ἔχει ἤδη ὑπὸ ἐκτύπωσιν τὴν Ἁγ. Γραφὴν Τουρκιστὶ μὲ Λατινικοὺς χαρακτῆρας, διὰ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν νέαν ταύτην κατάστασιν.

Ἕτερον ἐμπόδιον ὑπῆρξεν ὁ ***ἐθνικισμός.*** Πρὸ ἐτῶν ἐλέγετο ὅτι ἡ Ἰνδοστάνη δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίσῃ καὶ ἀγαπήσῃ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἕνεκα τοῦ μίσους τῶν Ἰνδῶν κατὰ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ Ἁγία Γραφὴ περιεφρονεῖτο ὡς ξενικὸν βιβλίον. Ἡ ἀπέχθεια αὕτη σήμερον ἔχει ἐκλείψει κατὰ τὸ πλεῖστον, καὶ οἱ Ἰνδοὶ πολυάριθμοι προσέρχονται εἰς τὸν Χριστόν. Κατὰ τὸ ἔτος 1905 (δηλ. πρὸ 25-ετίας), ἡ Ἑταιρία ἐπώλησεν ἐν Ἰνδίᾳ 722,000 ἀντίτυπα τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Κατὰ τὸ 1928 ἐπώλησεν 1,133,000 ἀντίτυπα, παρ' ὅλην τὴν μεγάλην ἐν Ἰνδίᾳ οἰκονομικὴν κρίσιν.

Εἰς τὴν Κίναν τῷ 1904 ἡ Ἑταιρία ἐκυκλοφόρησε περίπου 1 ἑκατομμύριον ἀντιτύπων. Πέρυσιν, ἐντὸς 11 μόνον μηνῶν, ἡ κυκλοφορία ἀνῆλθεν εἰς 5,000,000.

Εἰς τὴν Λατινικὴν Εὐρώπην ἡ κυκλοφορία ἀπὸ τοῦ ἔτους 1904 μέχρι σήμερον ηὔξησεν ἀπὸ 494,000 εἰς 864,000 ἀντιτύπων ἐτησίως.

Ἕτερος μᾶλλον ἐπικίνδυνος ἐχθρὸς τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ***ἀθεΐα,*** ἥτις ἔλαβε μεγάλην ἐξάπλωσιν καθ' ὅλον τὸν κόσμον, ἐν Ῥωσσίᾳ δὲ ὠργανώθη εἰς κρατικὸν σύστημα. Τῷ 1904 ἡ Β. Β. Ἑταιρία ἐκυκλοφόρησεν ἐν Ῥωσσίᾳ 548,000 ἀντίτυπα καὶ εἶχεν ἐκεῖ 70 βιβλιοπώλας. Τὴν σήμερον ἡ Ἑται-

ρία ἔχει ἀποκλεισθῆ ἐκ Ρωσσίας ἐντελῶς, καὶ μόνον ἠδυνήθη νὰ βοηθήσῃ χρηματικῶς τοὺς Γερμανογλώσσους Χριστιανοὺς τῆς Ὀδησσοῦ νὰ ἐκτυπώσουν ἐκεῖ μίαν ἔκδοσιν τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν μεταξὺ τῶν Μωαμεθανῶν καὶ Ἑβραίων ἡ ἐτησία κυκλοφορία τῆς Ἁγ. Γραφῆς ηὔξησεν ἀπὸ 17,000 ἀντιτύπων τῷ 1904, εἰς 78,000 τῷ 1929. Πέρυσι διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν, βιβλιοπώλης τῆς Β. Β. Ἑταιρίας ἐπώλησε 800 Εὐαγγέλια δημοσίᾳ καὶ ἀκωλύτως εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς ἱερᾶς πόλεως Οὐεζὰν τοῦ Μαρόκου, ὅπου ἄλλοτε ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποινῇ θανάτου νὰ πατήσῃ κἂν οἱοσδήποτε μὴ Μουσουλμᾶνος.

Εἰς τὴν Ἄπω Ἀνατολὴν παρομοίαν αὔξησιν εἶδεν ἡ κυκλοφορία τῆς Ἁγ. Γραφῆς κατὰ τὴν τελευταίαν 25ετίαν. Εἰς τὴν Κορέαν τῷ 1903 ἡ Ἑταιρία ἐπώλησε 15,000 ἀντιτύπων, τὸ ἑπόμενον ἔτος 28,000, πέρυσι δὲ 644,000!

Οὐδέποτε αἱ Ἱ. Γραφαὶ ἀνεγνώσθησαν εἰς τόσον εὐρὺν ἀνθρώπινον κύκλον, ὅσον τὴν σήμερον· καὶ οὐδέποτε ἤσκησαν τόσον ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς, ὅσον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας.

Οἰκονομικῶς ἡ Β. Β. Ἑταιρία εἶναι εἴπερ ποτε ἀνθηρά. Κάθε ἔτος ἔχει ἔλλειμμα, διότι πωλεῖ τὰ βιβλία της σχεδὸν εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ κόστους των καὶ ἐπὶ πλέον ἐπιβαρύνεται μὲ ἐνοίκια, μισθοὺς ὑπαλλήλων καὶ βιβλιοπωλῶν. Ἐὰν δὲ δὲν ἐλάμβανε γενναίας συνεισφορὰς καὶ δωρεὰς τῶν ἁπανταχοῦ εὐσεβῶν Χριστιανῶν, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον της.

Τὰ ἔσοδα τῆς Ἑταιρίας κατὰ τὸ ἔτος 1927 ἦσαν λίρ. 394,403, κατὰ τὸ 1928 λίρ. 407,811 καὶ κατὰ τὸ 1929 λίρ. 417,280. Ἔλλειμμα εἶχε τῷ 1927 λίρ. 1941 τῷ 1928 λίρ. 9484, ἐφέτος δὲ εἶχε περίσσευμα λίρ. 1231. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐσόδων περίπου τὰ 60 ἑκατοστὰ προέρχονται ἐκ συνεισφορῶν καὶ μόνον τὰ 40 ἑκατοστὰ ἐκ πωλήσεων.

Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος τῶν συνεισφορῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ μικρὰς συνεισφορὰς ἀπὸ 2—3 σελλίνια μέχρι 5 λιρῶν, καὶ προέρχεται ἀπὸ τὰς λαϊκὰς τάξεις καὶ ἀπὸ τοὺς δίσκους τῶν ἁπανταχοῦ Διαμαρτυρομένων (Εὐαγγελικῶν) ἐκκλησιῶν.

Τὰ δὲ ἔξοδα τῆς Ἑταιρίας προέρχονται κατὰ 60 τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῆς δαπάνης τῆς μεταφράσεως, ἐκτυπώσεως καὶ μεταφορᾶς τῶν βιβλίων της, καὶ κατὰ τὰ 40 τοῖς ἑκατὸν διὰ ἐνοίκια ἀποθηκῶν, μισθοὺς ὑπαλλήλων καὶ βιβλιοπωλῶν.

Π. Ι. Σειρηνίδης

Η ΕΝ ΔΕΣΜΟΙΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Λουκᾶς ὁ συγγραφεὺς καὶ φίλος.

Ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ὁ Ἀγγλικανὸς ἐπίσκοπος τῆς Σόδορ καὶ Μὰν σεβ. Τ. Δρούρυ (T. W. Drury) ἀφιεροῖ ἓν κεφάλαιον τῆς ἀξιολόγου αὐτοῦ μελέτης περὶ τῆς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τῆς Ρώμης διακονίας τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν, εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου καὶ χαρακτῆρος τοῦ πιστοῦ συντρόφου καὶ συνεργάτου αὐτοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο παραθέτομεν ἐν μεταφράσει χάριν τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν.

Ἡ μελέτη τοῦ ἔργου, ὅπερ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ διεξήγαγεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ρίπτει παρεμπιπτόντως διαφωτιστικὰς ἀκτῖνας καὶ ἐπὶ τοὺς διαφόρους φίλους, οἵτινες τὸν ἐπεσκέφθησαν εἰς τὸ διάστημα τῆς ἐγκαθείρξεώς του. Ὁ ἐκ Φιλίππων Ἐπαφρόδιτος, ὁ ἐκ Κολοσσῶν Ἐπαφρᾶς, ὁ δοῦλος τοῦ Φιλήμονος Ὀνήσιμος, Τυχικὸς ὁ ἔμπιστος κομιστὴς τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου, συνεισέφεραν ἕκαστος τὸ ἀναλογοῦν αὐτῷ συμπληρωματικὸν στοιχεῖον εἰς τὴν ἀφήγησιν τοῦ βίου τοῦ Παύλου ἐν Ρώμῃ. Ἐκτὸς τούτων ἀναγράφονται καὶ ἄλλα ὀνόματα, ἀνήκοντα εἰς ὁμάδα φίλων, οἵτινες πέμπουν χαιρετισμοὺς πρὸς τὰς μεμακρυσμένας Ἐκκλησίας, ὁ Ἀρίσταρχος «συναιχμάλωτος» τοῦ Παύλου, ὁ Μάρκος, ἀνεψιὸς τοῦ Βαρνάβα, ὁ Ἰησοῦς «ὁ λεγόμενος Ἰοῦστος,» περὶ τῶν ὁποίων ἁπάντων ἐγκαρδίως μαρτυρεῖ ὁ Ἀπόστολος ὅτι ὑπῆρξαν «συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, οἵτινες ἐγένοντο εἰς ἐμὲ παρηγορία» (Κολοσσ. δ'· 10—11). Ἐκτὸς τούτων ἀναφέρονται καὶ ὁ ἐπί τινα χρόνον παραμείνας παρὰ τῷ Παύλῳ Δημᾶς καὶ ὁ Τιμόθεος καὶ ὁ Λουκᾶς.

Ἐξ ὅλων ἐκείνων τῶν συντρόφων ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου οὐδεὶς δύναται νὰ διεγείρῃ ἐν ἡμῖν τὸ ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν. Δὲν ἐξαιρῶ ὡς πρὸς τοῦτο οὐδ' αὐτὸν τὸν Τιμόθεον, περὶ τοῦ ὁποίου κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἔγραφεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Φιλίππων ἐπιστολὴν αὐτοῦ (β'. 22): «Τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον».

Ἐν τούτοις ἡ καθ' ὅλου Ἐκκλησία σήμερον περισσότερα ὀφείλει εἰς τὸν βιογράφον καὶ «ἀγαπητὸν ἰατρὸν» Λουκᾶν, ἢ εἰς τὸν νεαρὸν ἐπίσκοπον τῶν Ἐφεσίων Χριστιανῶν.

Ἐλαχίστας πληροφορίας ἔχομεν περὶ τοῦ Λουκᾶ ἐκ τοῦ καλάμου τοῦ Παύλου, ἀλλὰ καὶ ἀπολύτως οὐδεμίαν (ἀπ' εὐθείας τοὐλάχιστον) ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἰδίου Λουκᾶ. Ἡ τοιαύτη ἀποσιώπησις προφανῶς ἀπέρρεεν ἐκ τῆς μετριοφροσύνης, ἥτις ἀπετέλει οὐσιῶδες μέρος τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Λουκᾶ. Οὐδ' ἅπαξ ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὔτε ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ αὐτοῦ οὔτε ἐν τῇ ἐξιστορήσει τῶν ἱεραποστολικῶν περιοδειῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, οὗτινος ὑπῆρξε συνοδός. Καὶ ὅμως ὀλίγοι ἐκ τῶν συγγραφέων τῆς Καινῆς Διαθήκης μᾶς φαίνονται γνωριμώτεροι τοῦ Λουκᾶ, οὐχὶ βεβαίως ἀπὸ ἀπόψεως στοιχείων βιογραφικῶν, ἀλλ' ὡς νοοτροπία, αἰσθητική, χαρακτὴρ καὶ δρᾶσις. Ὅ,τι δὲ δυνάμεθα νὰ σταχυολογή-

σωμεν περὶ αὐτοῦ εἶναι τόσον ἐνδιαφέρον, τόσον ἑλκυστικόν, ὥστε ἡ ἐπίδρασις τῆς φυσιογνωμίας αὐτοῦ γίνεται πολὺ μᾶλλον αἰσθητή, ἢ ἄλλων, ὧν τὰ ὀνόματα ἀπαντῶσι κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Τῇ ἀληθείᾳ ἐφαρμόζονται εἰς τὸν Λουκᾶν ἐν ὅλῃ τῇ κυριολεξίᾳ αὐτῶν οἱ λόγοι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, εἰπόντος περί τινος ἀδελφοῦ, (ὃν δὲν ὀνομάζει ἀλλ' ὅστις δυνατὸν νὰ ἦναι ὁ Λουκᾶς) ὅτι «ὁ ἔπαινος αὐτοῦ εἶναι ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν» (Β'. Κορινθ. η'. 18).

Ἵνα ἐξακριβώσωμεν τί περὶ ἑαυτοῦ γράφει ὁ Λουκᾶς, ἂς ἀνατρέξωμεν πρῶτον εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Ἀπὸ τὰς γνωστὰς περικοπὰς (1) ὅπου ὁ Λουκᾶς ἀρχίζει νὰ γράφῃ «ἡμεῖς», «ἡμῶν, «ἡμᾶς», ἐνῷ ἕως ἐκεῖ ἔγραφεν «αὐτοί», «αὐτῶν», «αὐτούς», ἐμφαίνεται τὸ χρονικὸν σημεῖον, ὅπου ἤρχισεν ὁ ἴδιος νὰ μετέχῃ τῆς συντροφίας τοῦ Παύλου. Χάρις εἰς τὴν λεπτὴν ταύτην ἐναλλαγὴν δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὰ βήματα τοῦ σιωπηλοῦ τούτου ἱστορικοῦ, πότε συνοδεύοντος καὶ πότε ἀπόντος ἀπὸ τὰ ταξείδια τοῦ Ἀποστόλου καὶ ἐν τέλει καθισταμένου ἀχωρίστου συντρόφου τούτου κατὰ τὸν περιπετειώδη πλοῦν εἰς Ρώμην. Ἡ ἐναλλὰξ χρῆσις τοῦ πρώτου καὶ τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου ἐπιτρέπει νὰ συμπληρώσωμεν τὴν μετριόφρονα ἀφήγησιν τοῦ Λουκᾶ, ἣν ἐπιβεβαιοῦν λεπτομέρειαι, αἱ συνεχίζουσαι τὴν συνάντησιν τοῦ Λουκᾶ μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐν Τρῳάδι (2).

Ἐκεῖθεν ὁμοῦ ἀναχθέντες εὐθυδρομοῦσιν εἰς Σαμοθράκην καὶ ἀποβιβασθέντες εἰς Νεάπολιν, ὁμοῦ ἐβάδισαν διὰ τῆς μεγάλης Ρωμαϊκῆς ὁδοῦ πρὸς τοὺς Φιλίππους. Ὁμοῦ προσῆλθον μετὰ τῆς Λυδίας καὶ τῶν ἄλλων εὐσεβῶν γυναικῶν εἰς τὸν ἔξωθι τῆς πόλεως μικρὸν εὐκτήριον οἶκον, ἔξωθι παρὰ τὸν Ἀγγίτην ποταμόν. Παρίστατο ὁ Λουκᾶς κατὰ τὸν ἐξορκισμὸν τοῦ δαιμονίου, ὅτε τὸ πνεῦμα Πύθωνος ἐξῆλθε τῆς νεάνιδος κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Παύλου, πρὸς ζημίαν τῶν ἐκμεταλλευομένων αὐτὴν ὡς μάντιδα κερδοσκόπων κυρίων της. Εἰς τὸ σημεῖον δὲ τοῦτο χωρίζεται ἡ συνοδεία τοῦ Ἀποστόλου, καθότι ὁ Λουκᾶς καὶ ὁ Τιμόθεος δὲν φέρονται ὡς μετασχόντες τῆς συλλήψεως, κακοποιήσεως καὶ φυλακίσεως τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Σίλα. Σταματᾷ ἐδῶ ἡ χρῆσις τοῦ πρώτου πληθυντικοῦ, εἰς τὴν ἀφήγησιν τοῦ Λουκᾶ· ὅταν δὲ μετὰ τὴν ἀπόλυσίν των οἱ Παῦλος καὶ Σίλας ἀναχωροῦν ἐσπευσμένως εἰς Θεσσαλονίκην, τῇ προτροπῇ τῶν Φιλιπησαίων ἀδελφῶν, ὁ Λουκᾶς δὲν εὑρίσκεται πλέον ἐν τῇ συνοδείᾳ αὐτῶν, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα παραμείνας εἰς Φιλίππους, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ὁδηγὸς καὶ ἐπιμελητὴς τῆς μικρᾶς

---

(1) Πράξ. ις'. 10—17 καὶ κ'. 5 μέχρι τέλους τῶν Πράξεων. Ἐκεῖ ὁ Λουκᾶς μεταχειρίζεται τὸ «ἡμεῖς». Εἰς τὰ ἀμέσως προηγούμενα, ἤτοι ις'. 3 καὶ κ'. 1—4 μεταχειρίζεται τὸ «αὐτοί».

(2) Ἡ τόσον μετριόφρων μνεία ἑαυτοῦ μᾶς ὑπενθυμίζει ἀνάλογον συνήθειαν τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου, ὅστις μνημονεύων τῆς προσχωρήσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ὁμάδα τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀναφέρει ἑαυτὸν ὡς ἕνα τῶν δύο μαθητῶν τοῦ Προδρόμου Ἰωάννου (Ἰωάν α' 35), τοῦ Ἀνδρέου ὄντος τοῦ ἑτέρου. Καὶ οὐδ' ἅπαξ καθ' ὅλην τὴν εὐαγγελικὴν ἀφήγησιν ὀνομάζει αὐτὸς ἑαυτόν, εἰμὴ μόνον διὰ πλαγίας ἐκφράσεως: «ὁ μαθητὴς ὃν ἠγάπα ὁ Κύριος» (Ἰωάν ιγ'. 23 καὶ κα'. 20).

ἐκεῖ ἀρτιγεννήτου ἐκκλησίας, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἀποστόλου. Ἀφέθη λοιπὸν ἐκεῖ κατὰ τὴν δευτέραν ἱεραποστολικὴν περιοδείαν, καὶ ἐκεῖ πάλιν τὸν ἀνευρίσκομεν, ὅτε διῆλθε καὶ πάλιν διὰ Φιλίππων ὁ Παῦλος εἰς Ἱεροσόλυμα, κατευθυνόμενος περὶ τὸ τέλος τῆς τρίτης ἱεραποστολικῆς περιοδείας. Ἡ τοιαύτη μέριμνα ὑπὲρ τῶν νεοσυστάτων ἐκκλησιῶν ἦτο συνήθης παρὰ τῷ Ἀποστόλῳ Παύλῳ. Συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀφέθη μετ᾽ οὐ πολὺ ὁ Τιμόθεος ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἀναμφιβολως δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἀφέθη ἐν Κρήτῃ ὁ Τίτος. Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι σταθμοὶ εἶχον νὰ ἀντιμετωπίσουν εἰδικὰς δοκιμασίας, ἡ δὲ «μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν», ἥτις ἀπετέλει τὸ βαρύτερον μέρος τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἀπῄτει ὅπως ἐγκαταστήσῃ παρ᾽ αὐτοῖς τινά, ὅστις νὰ παρηγορήσῃ, διδάξῃ καὶ ὀργανώσῃ αὐτούς.

Ὅταν δὲ ὁ Λουκᾶς πάλιν ἡνώθη ἐν Φιλίπποις μετὰ τοῦ Παύλου κατὰ τὴν τρίτην αὐτοῦ ἱεραποστολικὴν περιοδείαν, ἡ χρῆσις τοῦ πρώτου πληθυντικοῦ προσώπου ἀπαντᾷ σταθερῶς μέχρι τέλους τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων. Ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι ὁ Λουκᾶς συνώδευσε τὸν Ἀπόστολον εἰς Ἱεροσόλυμα, παρέστη μάρτυς τῆς ἐκεῖ συλλήψεώς του, συνεμερίσθη τὴν ἐν Καισαρείᾳ φυλάκισίν του ἐπὶ δύο ἔτη, ἢ τοὐλάχιστον ἐστάθη πλησίον τοῦ δεσμώτου Παύλου καθ᾽ ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο, τέλος δέ, μετὰ τὴν πρὸς Καίσαρα προσφυγὴν τοῦ Ἀποστόλου, ἀπέπλευσε μετ᾽ αὐτοῦ διὰ τὴν Ρώμην. Ὁ Λουκᾶς ἀναφέρει προσέτι τὰ κατὰ τὴν ἄφιξίν των εἰς Ρώμην καὶ τὰς μετὰ τῶν προὐχόντων ἐκεῖ Ἰουδαίων συνεντεύξεις τοῦ Παύλου, ὡς καὶ τὸ «ἐν τῷ ἰδίῳ μισθώματι» ἀκώλυτον κήρυγμα καὶ τὴν περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ διδαχὴν τῶν ἐκεῖ προσερχομένων πρὸς αὐτόν. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο λήγει ἡ σιωπηρὰ μαρτυρία τοῦ Λουκᾶ περὶ τῆς ἰδίας του δράσεως.

Ἂς παραβάλωμεν τώρα τὰς οὕτω σταχυολογηθείσας ἐκ τῶν ἰδίων του συγγραμμάτων ἐμμέσους πληροφορίας περὶ ἑαυτοῦ, πρὸς τὰ ὅσα περὶ τοῦ Λουκᾶ μνημονεύει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Τρὶς μνημονεύεται ὀνομαστὶ ὁ Λουκᾶς εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου, ἤτοι, δὶς ἀναφέρεται μεταξὺ ἐκείνων, οἵτινες διεβίβαζον ἀσπασμὸν εἰς τὰς ἐκκλησίας διὰ τῶν ἐπιστολῶν, ἅ. ἔγραφεν ὁ Παῦλος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πρώτης αὐτοῦ φυλακίσεως ἐν Ρώμῃ, ἅπαξ δὲ ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου, ὡς ὁ μόνος αὐτοῦ σύντροφος κατὰ τὴν δευτέραν του ἐγκάθειρξιν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει.

Τὰ ὑπὸ τοῦ Παύλου ἀναγραφόμενα ὀνόματα τῶν ἀποστελλόντων τοιοῦτον ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ἀποτελοῦν δύο ὁμάδας· ἡ πρώτη περιλαμβάνει τὸν Ἀρίσταρχον, «συναιχμάλωτον» τοῦ Ἀποστόλου, τὸν Μάρκον, ἀνεψιὸν τοῦ Βαρνάβα, καὶ τὸν Ἰησοῦν «τὸν καλούμενον Ἰοῦστον». Οὗτοι ἦσαν «οἱ ἐκ περιτομῆς», ἤτοι, Ἰουδαῖοι. Ἡ δευτέρα ὁμὰς περιλαμβάνει ὀνόματα Ἐθνικῆς προελεύσεως, τὸ τοῦ Ἐπαφρᾶ, τοῦ Λουκᾶ καὶ τοῦ Δημᾶ, ἐξ οὗ συνάγεται ὅτι οὗτοι ἦσαν Ἐθνικοὶ τὴν καταγωγήν.

Κατὰ τὴν παράδοσιν, ἡ Ἀντιόχεια ἦτο ἡ γενέτειρα πόλις τοῦ Λουκᾶ, ὅπερ πιθανώτατον, καθόσον θὰ ἐγνωρίσθη μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου κατὰ τὴν ἐκεῖ μακρὰν διαμονὴν καὶ συνεργασίαν τούτου μετὰ τοῦ Βαρνάβα εἰς τὸ ἔργον τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἐγένετο φίλος προσωπικὸς καὶ «ἀγαπητὸς ἰατρὸς» τοῦ Ἀπο-

στόλου. Ὁ φιλόστοργος οὗτος χαρακτηρισμὸς ἐκ μέρους τοῦ Παύλου καθιστᾷ πιθανὸν ὅτι ὁ Ἀπόστολος ἔλαβεν ἀνάγκην τῶν ἰατρικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Λουκᾶ, καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τόσον κατὰ τὰ θαλάσσια ταξείδιά του, ὅσον καὶ κατὰ τὰς ὁδοιπορίας αὐτοῦ, ὁ Παῦλος ἀπήλαυσεν ἀνελλιπῶς τῆς στοργικῆς καὶ πεφωτισμένης ἐπιστημονικῆς φροντίδος τοῦ Λουκᾶ.

Ἀλλ᾽ ὁ Λουκᾶς ἦτο κἄτι πολὺ περισσότερον τούτου. Εἰς τὴν πρὸς Φιλήμονα ἐπιστολήν του ὁ Παῦλος ἀναφέρει τὸν Λουκᾶν μεταξὺ τῶν «συνεργῶν» του. Ὡς πρὸς τοῦτο δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία. Τίς οἶδεν ἂν κατ᾽ αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον δὲν ἠσχολεῖτο μὲ τὴν ἐπιμελῆ συλλογὴν τῆς ὕλης, ἥτις θὰ τῷ ἐχρησίμευε διὰ τὴν συγγραφὴν τοῦ Εὐαγγελίου του καὶ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων; Ὁπωσδήποτε ὅμως ἡ κατάταξις τοῦ Λουκᾶ μεταξὺ τῶν ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου ἀποτελεῖ δικαίαν ἀπονομὴν τιμῆς εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ «ἀγαπητοῦ ἰατροῦ».

Οὐδεμία νύξις μᾶς δίδεται ὡς πρὸς τὸν Λουκᾶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἤτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τὸ μεσολαβῆσαν μεταξὺ τῆς πρώτης του ἀπολύσεως καὶ τῆς δευτέρας αὐτοῦ ἐμφανίσεως ἐνώπιον τοῦ Νέρωνος. Οὐδ᾽ ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Λουκᾶ εἰς τὰς πρὸς Τῖτον καὶ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολάς, αἵτινες ἀνάγονται εἰς τὴν περίοδον ταύτην.

Τοῦτο μόνον ἐξεύρομεν, ὅτι ὅταν ἡ Ρωμαϊκὴ εἱρκτὴ ἐδέχθη ἐκ νέου τὸν γηραιὸν Ἀπόστολον καὶ παλαίμαχον κήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ πιστὸς Λουκᾶς εὑρέθη ἐκ νέου παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτοῦ. Τί εὐτυχέστερον, τί φυσικώτερον τούτου; Ἤδη ἐσπένδετο καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς του ἐπλησίαζε. Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν εἶχε φέρει εἰς πέρας. Τὸν δρόμον εἶχε τελειώσει. Τὴν πίστιν ἐτήρει σταθεράν. Παρὰ τὸ πλευρὸν δὲ τοῦ γηραιοῦ μάρτυρος, τοῦ ἀναμένοντος τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου, ἵσταται ἡ μορφὴ τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ συντρόφου καὶ φίλου, τοῦ «ἀγαπητοῦ ἰατροῦ» Λουκᾶ.

Ἡ μνεία τοῦ ὀνόματος τοῦ Λουκᾶ εἴς τινας τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου καὶ ἡ ἐξ ἄλλων Ἐπιστολῶν τοῦ αὐτοῦ παράλειψίς του ἀποτελεῖ πειστήριον τῆς γνησιότητος τόσον τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου, ὅσον καὶ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων. Διότι ἐάν, ἐπὶ παραδείγματι, ἀνεγράφετο ἀσπασμὸς ἐκ μέρους τοῦ Λουκᾶ πρὸς τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐκκλησίαν, θὰ προέκυπτε σοβαρὰ δυσχέρεια, καθόσον αἱ δύο πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολαὶ ἐγράφησαν ἐν Ἑλλάδι, εἰς στιγμὴν ὅτε ὁ Λουκᾶς, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς ἰδίας του ἀφηγήσεως, δὲν εὑρίσκετο πλησίον τοῦ Ἀποστόλου, καθὸ ἀπομείνας εἰς Φιλίππους. Ὡσαύτως δὲν ἀναφέρεται ὁ Λουκᾶς ὡς συντροφεύων τὸν Παῦλον εἰς οὐδεμίαν τῶν τεσσάρων ἐπιστολῶν τῆς 3ης περιοδείας τούτου. Καὶ εὐλόγως, καθότι, ὡς ἤδη ἐδείξαμεν, ὁ Λουκᾶς ἐπανῆλθε πλησίον τοῦ Παύλου μόνον μετὰ τὴν δευτέραν διάβασιν τούτου διὰ Φιλίππων, ἤτοι, ἀφοῦ εἶχον γραφῆ αἱ ἐπιστολαὶ ἐκεῖναι. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ὁ Λουκᾶς θὰ ἦτο μετὰ τοῦ Παύλου, ὅτε ὡς αἰχμάλωτος ἐν Ρώμῃ ἔγραφε τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολήν του. Διότι, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν Πράξεων, συνώδευσε τὸν Ἀπόστολον εἰς Ρώμην, αἱ δὲ κατ᾽ ἐκεῖνον περίπου τὸν χρόνον γραφεῖσαι ἐπιστολαὶ πρὸς Κολοσσαεῖς καὶ πρὸς Φιλήμονα περιλαμβάνουν καὶ τὸν ἐκ μέ-

ρους τοῦ Λουκᾶ ἀσπασμόν. Ἐν τούτοις τὸ ὄνομα τοῦ Λουκᾶ δὲν ἐμφανίζεται εἰς τὴν πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολήν. Ἡ παράλειψις αὕτη δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς διάφορα αἴτια· ἡ πιθανωτέρα εἰκασία εἶναι ὅτι τυχαίως ἀπουσίαζεν ὁ Λουκᾶς ἐκ τῆς Ρώμης, ὅτε ἐγράφη ἡ ἐπιστολή. Ἀναμφιβόλως ἐὰν ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη ἦτο ἔργον πλαστογράφου, δὲν θὰ παρελείπετο ἐξ αὐτῆς ὁ χαιρετισμὸς τοῦ Λουκᾶ. Ἀλλ' ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ ὑποστηρίξωμεν ἀσφαλῶς τοῦτο, ὅτι δὲν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Λουκᾶ εἰς τὰς ἐπιστολάς, αἵτινες ἐγράφησαν κατὰ τὰς προσκαίρους ἀπουσίας του ἀπὸ τοῦ πλευροῦ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ἀντιστρόφως δέ, ὁσάκις ἀναφέρεται εἴς τινα ἐπιστολὴν τοῦ Παύλου, ὑπάρχει ἰσχυρὰ πιθανότης, ἐνισχυομένη δι' ἐξωτερικῶν πειστηρίων, ὅτι εὑρίσκετο πλησίον αὐτοῦ. Ὅτι δὲ δὲν ἦτο μακρὰν τοῦ Ἀποστόλου κατὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ὅτε καὶ ἐγράφη ἡ πρὸς Τιμόθεον δευτέρα ἐπιστολή, φαίνεται αὐτονόητος πιθανότης, ἵνα μὴ εἴπω βεβαιότης.

Ἰδοὺ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ τόσον ἐπαγωγὸς ἐξιστόρησις τῆς μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου σχέσεως καὶ συνεργασίας τοῦ ἱεροῦ Λουκᾶ, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἐμμέσων ἐνδείξεων, τὰς ὁποίας παρέχει περὶ ἑαυτοῦ ὁ ἴδιος Λουκᾶς. (ἀκολουθεῖ).

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

(Συνέχεια)

Τερτυλλιανός.

Οὗτος ἦτο ὁ ἀρχαιότατος, καὶ μετὰ τὸν Αὐγουστῖνον ὁ μέγιστος, τῶν Λατίνων Πατέρων. Πρὸ αὐτοῦ τα μόνα Χριστιανικὰ συγγράμματα εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν ἦσαν ἓν Μαρτυρολόγιον τῶν Σικελιανῶν μαρτύρων, ἐν ᾗ δύο μικρὰ ἔργα τοῦ Μ. Φήλικος καὶ μία Λατινικὴ μετάφρασις τῆς Βίβλου. Ὁ Τερτυλλιανὸς ἐδημιούργησε τὴν Λατινικὴν Χριστιανικὴν φιλολογίαν.

Ἐγεννήθη ἐν Καρχηδόνι τῆς Β. Ἀφρικῆς περὶ τὸ ἔτος 155 μ. Χρ. ἐκ πατρὸς ἑκατοντάρχου ὑπηρετοῦντος παρὰ τῷ ἀνθυπάτῳ τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἤκμασε κυρίως ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Σεπτιμίου Σευήρου καὶ Καρακάλλα. Ὁ Εὐσέβιος γράφει περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦτο «τοὺς Ρωμαίων νόμους ἠκριβωκώς, ἀνὴρ τά τε ἄλλα ἔνδοξος καὶ τῶν μάλιστα ἐπὶ Ρώμης λαμπρῶν». Ἐκ τούτου συνεπέρανάν τινες ὅτι ὁ Τερτυλλιανὸς ἦτο νομικὸς καὶ πατρίδα εἶχε τὴν Ρώμην. Καὶ φαίνεται ὅτι πράγματι ὁ μέγας οὗτος Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας ἤρχισε τὸν βίον του ὡς νομικός, διότι εἰς τοὺς Ρωμαϊκοὺς Πανδέκτας ἀναφέρεται «Τερτυλλιανός τις, ὀκτὼ βιβλία ζητημάτων συγγράψας», ὅστις ἤκμασεν οὐχὶ πρὸ τοῦ ἔτους 180. Βλέπομεν δὲ εἰς τὰ θεολογικὰ συγγράμματα τοῦ Τερτυλλιανοῦ φανερὰν τὴν νομικὴν νοοτροπίαν.

Κατὰ ποῖον ἔτος ἢ ἐκ ποίας ἀφορμῆς προσῆλθεν ὁ Τερτυλλιανὸς εἰς τὸν Χριστιανισμὸν δὲν γνωρίζομεν. Οἱ μὲν λέγουσιν αὐτὸν βαπτισθέντα τῷ 195, οἱ δὲ τῷ 170, ἄλλοι δὲ τῷ 185 καί τινες τῷ 208 μ. Χρ. Πάντως εἰς ὥριμον ἀνδρικὴν

ἡλικίαν ἠσπάσθη τὴν Χριστιανικὴν πίστιν. Ἐκ δὲ τῶν φερομένων πολλῶν καὶ διαφόρων αἰτίων, ἅτινα τὸν παρεκίνησαν εἰς τοῦτο, πιθανώτερον ἴσως εἶναι ἡ εὐστάθεια, ἣν ἔβλεπεν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς μάρτυρας εἰς τὰ τρομερώτερα βάσανα.

Δυστυχῶς, δὲν διέμεινε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του ἐντὸς τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, διότι περὶ τὸ 45ον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἠσπάσθη τὴν αἵρεσιν τοῦ Μοντανοῦ [1]. Ποῖοι λόγοι τὸν ὤθησαν πρὸς τοῦτο, ἀγνοοῦμεν. Μεταξὺ τῶν πολλῶν εἰκασιῶν, αἵτινες προεβλήθησαν περὶ τούτου, πιθανωτέρα φαίνεται ἡ γνώμη τοῦ Ἱερωνύμου, ὅστις λέγει ὅτι τὸν Τερτυλλιανὸν παρώξυναν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ παρώρμησαν εἰς ἀποστασίαν ἀπ᾽ αὐτῆς ὁ πρὸς αὐτὸν φθόνος τῶν κληρικῶν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ ὑβριστικὸς τρόπος, καθ᾽ ὃν ἐφέροντο πρὸς αὐτόν. Ὅσον δὲ εἶναι δυνατὸν νὰ εἰκάσῃ τις ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, δὲν ἐπεστράφη πλέον ἀπὸ τῆς πλάνης του, ἀλλ᾽ ἐν αὐτῇ καὶ ἐτελεύτησεν ὑπέργηρως, κατὰ τὸ ἔτος 240 μ. Χρ.

Ἐν τούτοις, διὰ νὰ ἤμεθα δίκαιοι, ὁ μέγας οὗτος Πατὴρ ἐπλανήθη ἐξ ὑπερβολικοῦ ζήλου ***διὰ τὴν πνευματικότητα καὶ καθαρότητα τῆς Ἐκκλησίας.*** Εἰς τὰ κύρια καὶ θεμελιώδη δόγματα τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας παρέμεινε μέχρι τέλους πιστὸς καὶ ὀρθόδοξος αὐτῶν κῆρυξ καὶ ὑπέρμαχος. Βλέπων ὅμως τὴν προϊοῦσαν εἰσχώρησιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ κοσμικοῦ φρονήματος καὶ χαλαρότητος περὶ τὴν πίστιν καὶ τάξιν, φλεγόμενος δὲ ὑπὸ εὐσεβοῦς ζήλου ὑπὲρ τῆς ἀποκαθάρσεως καὶ ἀνυψώσεως τῆς Ἐκκλησίας, περιέπεσεν εἰς ἀκρότητας τινάς, αἵτινες βαθμηδὸν τὸν ἀπεχώρισαν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐκ τῆς σφοδρᾶς ἀντιλογίας, ἣν ἐξήγειραν κατ᾽ αὐτοῦ ἐκ μέρους τῶν διοικούντων τότε τὴν Ἐκκλησίαν, ἐνῷ ἠδύνατο κάλλιστα νὰ πρεσβεύῃ τὰς αὐστηρότητάς του χωρὶς νὰ ἀποχωρισθῇ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω λ. χ. ἐνεκολπώθη τὴν διδασκαλίαν τῶν Μοντανιστῶν ὅτι ἐν καιρῷ διωγμοῦ οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ φεύγωσι καὶ νὰ κρύπτωνται, ἀλλὰ τότε μάλιστα νὰ συνέρχωνται φανερῶς καὶ δημοσίᾳ πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς πίστεώς των. Διὰ τοῦτο ὁ Τερτυλλιανὸς ἦτο αὐστηρὸς κατὰ τῶν σωζομένων διὰ τῆς φυγῆς κατὰ τοὺς διωγμούς, ἰδίως δὲ κατεδίκαζεν ἐκείνους, οἵτινες προσεπάθουν διὰ χρημάτων νὰ ἐξευμενίσουν τοὺς διώκτας των· διότι ἔλεγεν ὅτι εἶναι ἀνάξιον τοῦ Χριστιανοῦ νὰ ἐξαγοράζῃ ἑαυτὸν διὰ χρημάτων, ἀφοῦ τὸν ἐξηγόρασεν ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ ἰδίου Ἑαυτοῦ αἵματος. Ἐπίσης διεμαρτύρετο ὁ Τερτυλλιανὸς κατὰ τῆς μακροθυμίας, ἣν ἐδείκνυεν ἡ Ἐκκλησία πρὸς τοὺς ἁμαρτωλούς, τοὺς προσφεύγον-

---

[1] Ὁ Μοντανὸς ἀνεφάνη ἐν Φρυγίᾳ περὶ τὸ ἔτος 156 ὡς προφήτης, κηρύττων ἐν ὀνόματι τοῦ Ἁγ. Πνεύματος αὐστηρὸν χωρισμὸν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦ κόσμου καὶ καταγγέλλων τὴν Ἐκκλησίαν ὡς κυριευθεῖσαν ὑπὸ κοσμικῶν τάσεων καὶ ἐπιρροῶν. Ἐξέλεξε δύο μικρὰς πολίχνας τῆς Φρυγίας, ὀνόματι Πέπουζαν καὶ Τίμιον ὡς κέντρον τοῦ κινήματός του καὶ ἐκεῖσε ἐκάλει τοὺς Χριστιανοὺς νὰ συναχθοῦν, ὅπως ἀναμείνουν τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ, ἣν ἐκήρυττεν ὡς ἐπὶ θύραις. Ὡς ἦτο φυσικόν, ὁ Μοντανισμὸς ἐξήγειρε μεγίστην ἀντίδρασιν, ἰδίως ἐκ μέρους τῶν ἐπισκόπων, καὶ ἐχαρακτηρίσθη ὡς αἵρεσις. Ἀλλ᾽ αἱ ἰδέαι τοῦ Μοντανοῦ βαθμηδὸν ἐξηπλώθησαν καὶ ἔξω τῆς Φρυγίας, οἱ δὲ Μοντανισταί, οἵτινες κατ᾽ ἀρχὰς εἶχον μείνει ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεσχίσθησαν αὐτῆς καὶ συνέπηξαν ἰδίας κοινότητας. Βαθμηδὸν ἐξεφυλίσθη ἡ αἵρεσις αὐτη, ἐκτραπεῖσα εἰς παραλογισμοὺς καὶ ὑπερβολάς, αἵτινες τὴν ἐγελοιοποίησαν.

τας εἰς τὴν *μετάνοιαν*. Κατ᾽ αὐτὸν ὁ φόνος, ἡ εἰδωλολατρεία, ἡ κλοπή, ἡ ἀπάρνησις τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, ἡ βλασφημία, ἡ πορνεία, ἡ μοιχεία καὶ ἄλλα παρόμοια ἁμαρτήματα εἶναι ἐν τῷ παρόντι βίῳ ἀσυγχώρητα· μόνον παρὰ τοῦ Θεοῦ δύναταί τις νὰ ἐλπίζῃ τὴν ἄφεσιν αὐτῶν, ἡ δὲ Ἐκκλησία οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἔχει πρὸς τοῦτο. Ταύτας καί τινας ἄλλας ἀκρότητας, ὡς λ. χ. τὰς πολλὰς καὶ συχνὰς νηστείας, καὶ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ δευτέρου γάμου, ἐπίσης δὲ καί τινας ἀλλοκότους διδασκαλίας (ὅτι ἡ ψυχὴ ἔχει μῆκος, πλάτος καὶ βάθος καὶ εἶναι οὐσία φωτεινή, ὅτι ὁ Παράδεισος χωρίζεται ἀπὸ τῆς οἰκουμένης διὰ πυρίνης τινὸς ζώνης, κλπ.) ὁ Τερτυλλιανὸς ὄχι μόνον ἐπρέσβευεν, ἀλλὰ καὶ διὰ συγγραμμάτων ἠγωνίζετο νὰ ὑποστηρίξῃ κατὰ τοῦ κύρους τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Τὰ συγγράμματα τοῦ Τερτυλλιανοῦ διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις: α΄) Ὅσα συνέγραψεν εὑρισκόμενος ἀκόμη ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας. β΄) Ὅσα συνέταξεν ἀφοῦ ἐξῆλθεν αὐτῆς. Τῆς πρώτης κατηγορίας τὰ κυριώτερα ἔργα του εἶναι: ***Περὶ μετανοίας***, ***Περὶ βαπτίσματος***, ***Περὶ προσευχῆς***, ***Ἀπολογητικός***, ***Περὶ ὑπομονῆς***, ***Πρὸς μάρτυρας***, ***Πρὸς Σκαπούλαν*** καὶ ***Πρὸς ἐθνικούς***. Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν ὑπάγονται κατ᾽ ἐξοχὴν τά:

Κατὰ Μαρκίωνος, Περὶ Προγραφῶν, Περὶ ψυχῆς, Περὶ σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ, Περὶ Ἀναστάσεως, Περὶ στεφάνου, Περὶ τρίβωνος, Πρὸς Ἰουδαίους, Κατὰ Πραξέου, Κατὰ Ἑρμογένους, Κατὰ Οὐαλεντινιανῶν, Περὶ σωφροσύνης, Περὶ νηστειῶν, Περὶ μονογαμίας, Περὶ προτροπῆς εἰς τὴν ἁγνείαν, Περὶ τῆς ἐν διωγμῷ φυγῆς, Περὶ τοῦ δεῖν τὰς παρθένους καλύπτεσθαι, Πρὸς τὰ ἔθνη, κλπ.

† Ο ΣΜΥΡΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Τὴν 24 τρέχοντος μηνὸς καὶ ἐπὶ ἕνα μῆνα, τῇ πρωτοβουλίᾳ εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς, θὰ ἐνεργηθῇ Πανελλήνιος ἔρανος ὑπὲρ ἀνεγέρσεως ἐθνικοῦ Μνημείου εἰς τὸν ἀγρίως σφαγέντα τῇ 27 Αὐγούστου 1922 Μητροπολίτην Σμύρνης Χρυσόστομον. Ἦτο καιρὸς νὰ γίνῃ τοῦτο εἰς ἐθνικὴν ἔνδειξιν τιμῆς πρὸς τὸν μάρτυρα τοῦτον ἱεράρχην, ὅστις ἐνῷ ἠδύνατο, ὅπως τόσοι ἄλλοι ἀρχηγοὶ καὶ προὔχοντες, νὰ σωθῇ δι᾽ ἐγκαίρου φυγῆς ἐκ τῆς βεβαίας ὀργῆς τῶν Τούρκων, ἐθεώρησε καθῆκον αὐτοῦ νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν θέσιν του ὡς ποιμενάρχης τῶν ἐν Σμύρνῃ Ὀρθοδόξων, εἰπὼν τὸ τοῦ Εὐαγγελίου: «Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων». Καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τοῦ μαινομένου Τουρκικοῦ ὄχλου τόσον ἀγρίως καὶ ἀπανθρώπως, ὥστε οὐδὲ τεμάχιον τοῦ σώματός του ἀνευρέθη ὕστερον πρὸς ταφήν. Δὲν ἀναφέρει ἡ νεωτέρα ἱστορία θηριωδεστέραν σφαγίασιν οὐδὲ μαρτύριον τραγικώτερον εἰς χώραν πεπολιτισμένην.

Τὸ τραγικὸν τοῦτο τέλος τοῦ Χρυσοστόμου Σμύρνης ἐπέστεψε βίον πλήρη δράσεως καὶ δημιουργίας. Ὁ Χρυσόστομος καὶ ἐν Δράμᾳ καὶ ἐν Σμύρνῃ εἰργάσθη ἀόκνως ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου του, ὄχι μόνον ἐκκλησιαστικῶς ἀλλὰ καὶ ἐθνικῶς καὶ κοινωνικῶς, καὶ ὑπῆρξε θαρραλέος πρόμαχος τῶν προβάτων του ἀπέναντι

τῶν Τούρκων. Ἡ δὲ παροιμιώδης ἀφιλοχρηματία του καὶ ὁ σεμνὸς ἰδιωτικός του βίος προσέδιδον εἰς αὐτὸν μέγα ἠθικὸν κῦρος.

Ἐπὶ πλέον, ἦτο ἄνθρωπος εὐρειῶν ἀντιλήψεων καὶ φιλελευθέρων ἀρχῶν εἰς τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα, μὴ ἀκολουθῶν τὴν πατροπαράδοτον καὶ στενοκέφαλον μισαλλοδοξίαν πολλῶν συναδέλφων του. Ἦτο συνάμα θερμὸς συνήγορος τῆς τῆς εὐρείας κυκλοφορίας τῶν Ἱ. Γραφῶν εἰς τὴν νεο-Ἑλληνικὴν μετάφρασιν. Καὶ πρὸς ἄρσιν τῆς ἀντιδράσεως κατὰ τῆς μεταφράσεως ὑπέδειξεν εἰς τὴν Βρεττανικὴν Βιβλικὴν Ἑταιρίαν ὅτι καλὸν θὰ ἦτο ἂν ἐξέδιδε τὴν Κ. Διαθήκην μὲ τὸ πρωτότυπον καὶ τὴν νεο-Ἑλληνικὴν μετάφρασιν εἰς παραλλήλους στήλας, οὕτως ὥστε ὁ κάτοχος νὰ ἔχῃ ἀμφότερα τὰ κείμενα. Ἡ δὲ Βιβλικὴ Ἑταιρία ἔσπευσε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν σύστασιν ταύτην καὶ οὕτω προέκυψεν ἡ «δίγλωσσος» λεγομένη ἔκδοσις τῆς Ἑλληνικῆς Κ. Διαθήκης, ἣν ἔκτοτε κυκλοφορεῖ ἡ Ἑταιρία.

Τιμῶντες τὴν μνήμην τοῦ ἐθνομάρτυρος ἱεράρχου καὶ ἐκλεκτοῦ Χριστιανοῦ, προτρέπομεν τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν, Ὀρθοδόξους τε καὶ Εὐαγγελικούς, ὅπως συνεισφέρωσι προθύμως καὶ γενναίως ὑπὲρ τῆς ἀνεγέρσεως ἀνταξίου ἐθνικοῦ μνημείου εἰς αὐτόν, εἰς ἔνδειξιν τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τῆς συγκινήσεως διὰ τὸ φρικαλέον μαρτύριόν του. Αἱ συνεισφοραὶ δύνανται νὰ ἀποσταλῶσι πρὸς τὸν κ. ***Σπ. Δοβέρδον, διευθυντὴν τῆς Λαϊκῆς Τραπέζης, Ἀθήνας.***

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΙΝ

Ἡ καλὴ συνάδελφος «Ζωὴ» εἰς τὸ τελευταῖον αὐτῆς φύλλον δημοσιεύει εἶδός τι «ἀπαντήσεως» εἰς ὅσα ἐγράψαμεν περὶ Μοναχισμοῦ εἰς τὸ ἡμέτερον τεῦχος τοῦ Σεπτεμβρίου. Καὶ λέγομεν «εἶδός τι ἀπαντήσεως», διότι περὶ παντὸς ἄλλου ἀπαντᾷ ἢ περὶ Μοναχισμοῦ.

Τὸ ἀποκλειστικὸν σχεδὸν θέμα τῆς ἐν λόγῳ «ἀπαντήσεως» εἶναι ἡ ***ἀγαμία*** καὶ ὁ ***γάμος***. Καὶ παριστάνει ἡμᾶς ὡς ζητοῦντας νὰ «ἐξαναγκάσωμεν τοὺς πάντας νὰ ἔλθωσιν εἰς γάμον», καὶ ὡς κατηγοροῦντας τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς δῆθεν ἀποκηρύττουσαν καὶ ἐμποδίζουσαν τὸν γάμον.

Ἀλλ' ἁπλῆ ἀνάγνωσις τοῦ ἡμετέρου ἄρθρου ἀρκεῖ νὰ πιστοποιήσῃ ὅτι ἐν αὐτῷ τοιοῦτό τι οὔτε ἐμπεριέχεται οὔτε ἐξυπακούεται. Εἰς τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο διετυπώσαμεν τὴν γνώμην ὅτι ὁ ***μοναχισμὸς*** ὑπῆρξε θεσμὸς οὐ μόνον στεῖρος ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβὴς πνευματικῶς διὰ τὰς Χριστιανικὰς ἐκείνας ἐκκλησίας, αἵτινες τὸν ἐνεκολπώθησαν—ὅτι ὁ μοναχισμὸς ἀνεπτύχθη ἐκ τοῦ ***ἀσκητισμοῦ***, ὅστις ἦτο μία παράλογος ἀκρότης τοῦ ὑπερβολικοῦ ζήλου καὶ τῆς κακῶς ἐννοουμένης εὐσεβείας τῶν Χριστιανῶν τῶν πρώτων αἰώνων, οἵτινες κατήντησαν νὰ πιστεύουν ὅτι ἡ σάρξ, τὸ σῶμα εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἁμαρτίας εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐνῷ αἱ Γραφαὶ ρητῶς διδάσκουν ὅτι οὐχὶ τὸ σῶμα, ἀλλ' ἡ καρδία, δηλ. ἡ ψυχή, εἶναι ἡ ἑστία πάσης ἁμαρτίας. Περὶ ἀγαμίας ἐκάμομεν μόνον παρεμπιπτόντως λόγον, ὡς μιᾶς ἐκ τῶν διαφόρων ἐκδηλώσεων τοῦ ἀσκητισμοῦ καὶ συνεπῶς τοῦ μοναχισμοῦ.

Ἡμεῖς δὲν ἀποκρούομεν τὴν ἀγαμίαν ἀπολύτως. Ὑπάρχουν περιστάσεις, ὅπου ἡ ἀγαμία ἐπιβάλλεται ἢ εἶναι ἀναπόφευκτος. Ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας εἶναι ἄγαμος, ὅπως καὶ ὁ πανοσιολογιώτατος διευθυντὴς τῆς «Ζωῆς», ἂν καὶ πιθανώτατα οὐχὶ ἐκ τῶν αὐτῶν λόγων. Οὔτε ζητοῦμεν νὰ ἐπιβάλωμεν τὸν γάμον εἰς τοὺς πάντας τυφλῶς καὶ ἀπολύτως. Προτιμωτέρα ἡ ἀγαμία ἀπὸ ἕνα γάμον ἀκατάλληλον καὶ μὴ προοιωνιζόμενον εὐτυχίαν. Ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ τὰς ἑξῆς μεγάλας ἀληθείας:

1. ***Ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ διὰ τὸν ἔγγαμον καὶ οἰκογενειακὸν βίον.*** Συνεπῶς ἡ ἔγγαμος κατάστασις εἶναι ***ἀνωτέρα καὶ τελειοτέρα*** τῆς ἀγάμου, καθὸ συμφωνοτέρα πρὸς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς τὸν προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τὴν ἀλήθειαν ταύτην οὐδόλως δύναται νὰ κλονίσῃ ἡ ὑπὲρ τῆς ἀγαμίας ***προσωπικὴ προτίμησις*** τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν, ἣν ἐπικαλεῖται ἡ συνάδελφος. Ὁ Παῦλος πράγματι ἐθεώρει «καλητέραν» τὴν ἀγαμίαν καὶ συνίστα αὐτὴν εἰς τοὺς ***δυναμένους*** νὰ τὴν ἐγκολπωθοῦν. Ἐν τούτοις πολὺ σαφῶς δηλοῖ ὅτι αὐτὴ δὲν εἶναι εἰμὴ προσωπική του γνώμη· καὶ ρητῶς χωρίζει τὰς ἰδίας του γνώμας ἀπὸ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, λέγων: «Εἰς δὲ τοὺς νενυμφευμένους παραγγέλλω οὐχὶ ἐγώ, ἀλλ' ὁ Κύριος...Πρὸς δὲ τοὺς λοιποὺς ἐγὼ λέγω, οὐχὶ ὁ Κύριος...Περὶ δὲ τῶν παρθένων, προσταγὴν τοῦ Κυρίου δὲν ἔχω» (Α΄ Κορινθ. ζ΄. 10, 12, 25). Συνίστα δὲ ὁ Παῦλος τὴν ἀγαμίαν ὡς ***«καλὸν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην»***· δηλαδή, ἐφρόνει ὅτι κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους τῶν διωγμῶν, ταλαιπωριῶν, κινδύνων καὶ ἀντιξόων περιστάσεων καὶ διὰ τὸ ἀβέβαιον τῆς αὔριον ἦτο προτιμώτερον διὰ τὸν Χριστιανόν, καὶ ἰδίως διὰ τὸν ἐργάτην τοῦ Εὐαγγελίου, νὰ ἦναι ἐλεύθερος τῶν μεριμνῶν, βαρῶν καὶ περισπασμῶν τοῦ ἐγγάμου βίου. Ἡ ἰδέα αὕτη διαπνέει ὁλόκληρον τὸ ὡς ἄνω 7ον κεφάλαιον. Ἀλλ' ἡ προσωπικὴ αὕτη προτίμησις τοῦ Παύλου, σεβαστὴ βεβαίως, οὐδένα δύναται νὰ δεσμεύσῃ, καὶ κατ' οὐδὲν ἀναιρεῖ τὴν μεγάλην ἀλήθειαν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη διὰ τὸν ἔγγαμον βίον.

2. ***Ὅτι ἡ ἀγαμία ἀποτελεῖ παρέκκλισιν ἀπὸ τὸν φυσικὸν καὶ θεῖον νόμον*** καὶ ὡς παρέκκλισις δύναται νὰ δικαιολογηθῇ μόνον ἐκ λόγων ἐξαιρετικῶν (σωματικῶν ἢ ψυχικῶν), οὐδέποτε ὅμως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποτελοῦσα ***βαθμίδα ἀνωτέραν*** τῆς ἐγγάμου καταστάσεως. Ἐδῶ αἱ Ἐκκλησίαι, αἵτινες υἱοθέτησαν τὴν ἀγαμίαν ὡς ἐκκλησιαστικὸν θεσμόν, εὑρίσκονται εἰς ***φανερὰν ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς θείους νόμους,*** ἀπαιτοῦσαι τὴν ἀγαμίαν διὰ τὸν κλῆρόν των καὶ παριστῶσαι αὐτὴν ὡς κατάστασιν μείζονος ἁγιότητος. Αὐτὸ εἶναι καθαρὰ ***πλάνη,*** ἵνα μὴ εἴπωμεν φενάκη. Ἡ δὲ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Χριστιανικὸς κλῆρος ἦτο εὐσεβέστερος καὶ πνευματικώτερος καὶ ἠθικώτερος κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας, πρὸ τοῦ νὰ θεσπισθῇ ἡ ἀγαμία τῶν ἀρχιερέων ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ τοῦ κλήρου γενικῶς ἐν τῇ Δύσει.

3. ***Ὅτι ἐὰν ἐφηρμόζετο ἡ ἀγαμία καὶ ὁ μοναχισμὸς γενικῶς μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, ἡ ἀνθρωπότης ταχέως θὰ κατέρρεεν ἀριθμητικῶς καὶ πνευματικῶς.*** Ἐὰν ἡ ἀγαμία ἦναι κατάστασις ἁγιωτέρα τῆς ἐγγάμου, τότε λογικῶς ἐπιβάλλεται εἰς πάντα Χριστιανὸν νὰ τὴν ἐφαρμόσῃ, ἵνα ἀνέλθῃ εἰς ἀνωτέ-

ραν ἁγιωσύνην. Ἐὰν δὲ ἦτο δυνατὸν νὰ ζήσουν ἅπαντες οἱ Χριστιανοὶ ἄγαμοι, ἐντὸς δύο τὸ πολὺ γενεῶν θὰ ἐξέλειπεν ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὁ κόσμος θὰ κατῳκεῖτο μόνον ἀπὸ τοὺς ἀπίστους καὶ ἀσεβεῖς. Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ προορισμὸς τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὸν κόσμον; Καὶ κατ᾽ αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ σωθῇ ὁ κόσμος διὰ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ;

Ἀλλ᾽ ὅλα αὐτὰ εἶναι εἰς τὸ περιθώριον, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ζητήματος, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς ἐθέσαμεν—τὸ ζήτημα τοῦ ***μοναχισμοῦ*** ὡς θεσμοῦ θρησκευτικοῦ καὶ τῆς χρεωκοπίας αὐτοῦ. Εἰς τὰ ἁδρὰ πειστήρια, ἅτινα παρεθέσαμεν, ἡ συνάδελφος «Ζωὴ» οὐδὲν εὗρε νὰ ἀντιτάξῃ εἰμὴ τὴν ἰδικήν της ἁπλῆν διαβεβαίωσιν ὅτι ὁ μοναχισμὸς «τόσον πολυτίμους ὑπηρεσίας προσέφερεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν», χωρὶς νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ ποῖαι ἀκριβῶς ἦσαν αὐταὶ αἱ πολύτιμοι ὑπηρεσίαι. Ἡμεῖς δὲν ἠρνήθημεν ὅτι κατὰ μεμονωμένας τινὰς καὶ ἀπομεμακρυσμένας ἐποχὰς καὶ εἰς ὀλίγας τινὰς χώρας μονομερῶς τὰ μοναστήρια ὑπῆρξαν ἑστίαι ἐθνικαὶ καὶ ἐκπαιδευτικαί. Ἀλλ᾽ αἱ ὑπηρεσίαι αὗται ἦσαν πολιτικῆς μᾶλλον καὶ κοινωνικῆς φύσεως, οὐχὶ δὲ θρησκευτικῆς. Ἀπέναντι δὲ αὐτῶν πρέπει νὰ θέσωμεν τὸν μέγαν ὄγκον τοῦ καλογηρισμοῦ, ὅστις ὑπῆρξε στοιχεῖον φθοροποιὸν καὶ ὀπισθοδρομικὸν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς τε Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως. Αἱ «καταχρήσεις», περὶ ὧν ἀναφέρει ἡ συνάδελφος «Ζωή», δὲν ἦσαν ***ἐξαιρέσεις*** τοῦ κανόνος, ἀλλ᾽ ἀποτελοῦσι ***τὰ ἐννέα δέκατα*** τοῦ ἀπολογισμοῦ τοῦ μοναχικοῦ θεσμοῦ. Ἂν ἡ συνάδελφος κατέχῃ ἱστορικὰς πηγὰς ἀγνώστους ἡμῖν, ἐξ ὧν διαπιστοῦται ὅτι ὁ μοναχισμὸς ὑπῆρξε πράγματι θεσμὸς εὐεργετικὸς καὶ προαγωγὸς τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ καθαρότητος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἃς εὐαρεστηθῇ νὰ μᾶς τὰς ἀνακοινώσῃ.

ΠΟΙΚΙΛΑ

—**Ἓν ἑκατομμύριον Εὐαγγέλια διὰ τὴν Νότιον Ἀμερικήν.** Μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐμφυλίων ἐχθροπραξιῶν εἰς τὴν Κίναν, αἱ Βιβλικαὶ Ἑταιρεῖαι ἀπέστειλαν εἰς τὴν ἀνάστατον ἀκόμη χώραν πολλὰς χιλιάδας ἀντιτύπων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, πρὸς εὐρεῖαν διάδοσιν μεταξὺ τοῦ λαοῦ, ἀδιακρίτως πολιτικοῦ φρονήματος. Ἡ χειρονομία αὕτη ἀπέφερεν ἀποτελέσματα θαυμάσια. Ὡς τις ζύμη ἰσχυρὰ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀνέπτυξε νέαν πνευματικὴν ἀντίληψιν μεταξὺ τοῦ λαοῦ, ἡ θρησκεία τῆς Ἀγάπης εἵλκυσε πρὸς ἑαυτὴν πολλὰς ψυχὰς καὶ νέα ἀναγέννησις παρατηρεῖται σήμερον ἐν τῇ ἀπεράντῳ ἐκείνῃ χώρᾳ.

Τὸ προηγούμενον τοῦτο, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπεδείχθη ἔτι ἅπαξ ἡ δύναμις τῆς Ἁγίας Γραφῆς πρὸς φωτισμὸν καὶ ἀνακαίνισιν τοῦ ἀνθρώπου ἄνευ ἀνθρωπίνης ἐπεμβάσεως, ἐνέπνευσε τὴν ἰδέαν μιᾶς παρομοίας ἀποστολῆς Εὐαγγελίων πρὸς διανομὴν δωρεὰν μεταξὺ τῶν Λατινο-Ἀμερικανικῶν ἰθαγενῶν πληθυσμῶν τῆς Νοτίου καὶ τῆς Κεντρῴας Ἀμερικῆς, τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῶν νήσων τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν, οἵτινες πληθυσμοὶ ἀπὸ ἀπόψεως θρησκευτικῆς εὑρίσκονται ὑπὸ τὸ κράτος παχυλῆς ἀμαθείας καὶ δεισιδαιμονίας. Ἡ κατάστασις αὕτη εἶναι ἡ φυσικὴ συνέπεια τῆς ἐγκαινιασθείσης ὑπὸ τῶν Ἱσπανῶν καὶ Πορτογάλλων κατακτητῶν τῶν

χωρῶν τούτων τυρα νίας. Ὡς γνωστόν, οἱ κατακτηταὶ οὗτοι πρὸ 400 ἐτῶν εἰσήλασαν εἰς τὸν Νέον Κόσμον εἰς ἀναζήτησιν χρυσοῦ. Πρὸ 400 ὡσαύτως ἐτῶν, ὀλίγοι Ἄγγλοι καὶ Ὁλλανδοὶ εὐσεβεῖς, ὡπλισμένοι μόνον διὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὰς ἀξένους ἀκτὰς τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, εἰς ἀναζήτησιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ νὰ λατρεύωσι τὸν Θεὸν κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς συνειδήσεώς των. Τὰ ἀποτελέσματα, εἰς τὰ δύο τμήματα τοῦ Δυτικοῦ Ἡμισφαιρίου, ἀποτελοῦν μοναδικὴν σελίδα τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν σκότος καὶ ἀμάθεια, δεισιδαιμονία καὶ ποδοπάτησις τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ. Εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικήν, εὐημερία ἐθνικὴ ἀφάνταστος, μεθ' ὅλων τῶν πνευματικῶν εὐλογιῶν, αἵτινες ἀπορρέουν ἐκ τῆς ἐλευθέρας κατοχῆς τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος (περὶ τὸ 1820) αἱ Ἱσπανοκρατούμεναι χῶραι τῆς Ν. καὶ Κ. Ἀμερικῆς ἐπανεστάτησαν κατὰ τῆς Ἱσπανίας καὶ ἀνεκήρυξαν ἑαυτὰς ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας. Αἱ δημοκρατίαι αὗται, ἡ μια κατόπιν τῆς ἄλλης, ἐθέσπισαν καὶ τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν. Ἀλλὰ τίποτε δὲν ἔγεινε διὰ τὴν θρησκευτικὴν ἀνάπτυξιν καὶ διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ, ὅστις ἔμεινε καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν θρησκευτικὴν κηδεμονίαν τῶν Ἰησουϊτῶν. Καὶ τοιουτρόπως μετὰ 100 ἐτῶν πολιτικὴν ἐλευθερίαν, πνευματικῶς οἱ λαοὶ τῆς Ν. καὶ Κ. Ἀμερικῆς ἐξακολουθοῦν νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὸ αὐτὸ σκότος καὶ τὴν αὐτὴν καθυστέρησιν, ὅπως καὶ πρὸ 400 ἐτῶν. Ἐπέστη λοιπὸν ἡ ὥρα τοῦ νὰ γίνῃ προσπάθεια ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς χειραφετήσεως τῶν Λατινοαμερικανικῶν χωρῶν. Τὰ 90 ἑκατομμύρια τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν, τόσον τοῦ ἰθαγενοῦς, ὅσον καὶ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ, διψοῦν, ἴσως ἀσυναισθήτως, τὴν πνευματικήν των ἀνόρθωσιν. Λιμώττουν πνευματικῶς, καθότι ἐστερήθησαν ἀνέκαθεν τοῦ Λόγου τῆς ζωῆς—ψηλαφοῦν εἰς τὸ σκότος, τὸ ὁποῖον μόνον ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ δύναται νὰ διασκορπίσῃ.

Ἐκ τῆς προθυμίας, μὲ τὴν ὁποίαν δέχονται τὰς μέχρι τοῦδε δωρηθείσας Γραφάς, προοιωνίζονται τὰ βέλτιστα διὰ τὴν εὐρυτέραν διάδοσιν τούτου. Τὰ ἀντίτυπα τῆς Κ. Διαθήκης θὰ διανεμηθοῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεταξὺ τῶν διανοουμένων, καὶ μάλιστα μεταξὺ τῶν διδασκάλων, οὕτως ὥστε ἡ ἐπίδρασις τοῦ θείου Λόγου νὰ ἐκταθῇ εἰς εὐρύτατον κύκλον, καθότι ἡ μαθητιῶσα νεολαία τῶν χωρῶν ἐκείνων ἀπειλεῖται ὑπὸ τοῦ ὑλισμοῦ καὶ τῆς ἀθεΐας. Κατὰ τὴν ἀξιόπιστον διαβεβαίωσιν ἑνὸς Ἄγγλου καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας, ἀπὸ πολλοῦ ἐγκατεστημένου ἐν τῇ Ν. Ἀμερικῇ, μόλις ἐμφανισθῇ ἐν Εὐρώπῃ ἀντιθρησκευτικόν τι σύγγραμμα, εὐθὺς μεταφράζεται εἰς τὴν ἱσπανικὴν καὶ κυκλοφορεῖ εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις τῶν Λατινο-Ἀμερικανικῶν χωρῶν.

Ἡ ἐξ ἑνὸς ἑκατομμυρίου ἀντιτύπων τῆς Κ. Διαθήκης δωρεά, ἐκτὸς τῆς Ἱσπανικῆς καὶ τῆς Πορτογαλλικῆς μεταφράσεως, περιλαμβάνει καὶ μεταφράσεις εἰς τὰς διαφόρους διαλέξεις τῶν ἰθαγενῶν φυλῶν.

Οἱ ἰθύνοντες τὴν ἱερὰν ταύτην προσπάθειαν ἐπικαλοῦνται τὰς ὁλοψύχους δεήσεις τῶν ἁπανταχοῦ Χριστιανῶν, ὅπως ὁ σπόρος τοῦ Εὐαγγελίου, ὅστις ἤδη ρίπτεται εἰς ἔδαφος ἀκαλλιέργητον, ἀποφέρῃ πλούσιον τὸν ἀγλαὸν καρπὸν τῆς εἰς Χριστὸν μετανοίας καὶ πίστεως.

— Αἱ Ἐκκλησίαι εἰς τὸ ἐργατικὸν ζήτημα. Εἰς τὸ Δελτίον τοῦ ἐν Γενεύῃ Διεθνοῦς Ἰνστιτούτου «Ζωὴ καὶ Ἐργασία» ἀναγράφεται τὸ διάγγελμα τῆς Ὁμοσπονδίας τῶν ἐν Ἀμερικῇ Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, τὸ ὁποῖον ἀνεγνώσθη εἰς ὅλας τὰς Εὐαγγελικὰς Ἐκκλησίας τὴν 1ην Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ., ἡμέραν καθιερωθεῖσαν πρὸς τοῦτο ὡς «Κυριακὴ τῆς Ἐργασίας».

Σκοπὸς τοῦ Διαγγέλματος εἶναι νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα, ὅτι ἀπὸ εἰκοσαετίας ἤδη κηρύσσεται ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τὸ καθῆκον πάντων τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὴν βιομηχανίαν — καὶ τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς ἐργασίας, τόσων τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν, ὅσον καὶ τῶν ἐργοδοτῶν καὶ ἰδιοκτητῶν — ὅπως ἐφαρμόζωσι τὰς ἀρχὰς καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς μετ' ἀλλήλων σχέσεις των. Νὰ τονίσῃ τὴν ἀνάγκην ὅπως αἱ Ἐκκλησίαι ἐπιληφθοῦν σοβαρῶς τῆς ὑποχρεώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέχουν ἀπέναντι τῆς Κοινωνίας, ἵνα διὰ ἀνενδότου διδασκαλίας, κηρυγμάτων καὶ συζητήσεων, ἐμφυτεύουν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ κοινοῦ, τὴν σοβαρότητα καὶ τὸ ἐπιβλητικὸν τῶν ἀρχῶν ἐκείνων. Νὰ παρακινήσουν τοὺς ὅπως δήποτε εἰς πάντα κλάδον διευθύνοντας ἐπιχειρήσεις, ὅπως ἐφαρμόσουν εἰς τὴν ἐργασίαν των τὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστοῦ, καθότι εἰς τοῦτο θὰ φανῇ ὁ εἰλικρινὴς ὀπαδὸς τοῦ Κυρίου. Νέα μορφὴ εὐαγγελισμοῦ πρέπει νὰ ἀπασχολήσῃ τὰς Ἐκκλησίας. Αὕτη θὰ ὑποκινῇ τὰ ἄτομα, τὰ κατέχοντα θέσεις ἐπιρροῆς ἢ οἰκονομικὴν δύναμιν, νὰ ἀφιερώσουν ἑαυτοὺς καὶ τὰ μέσα των εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ προγράμματος τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ εἶναι ***ἡ εὐημερία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.***

Τὰ κοινωνικὰ καὶ ἠθικὰ προβλήματα τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ εἶναι προβλήματα ἀνθρώπινα, καὶ ὡς τοιαῦτα ἀποτελοῦν μέρος τοῦ προγράμματος τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπερ δὲν εἶναι ἄλλο ἢ ἡ πραγματοποίησις τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ.

— **Κρίσεις διασήμων ἀνδρῶν περὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς.** Ὁ ***Ἰωάννης Ἄδαμς,*** πρόεδρος τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν κατὰ τὴν Ἑλλην. Ἐπανάστασιν, εἶπε: «Τόσον μέγας εἶναι ὁ σεβασμός μου πρὸς τὴν Βίβλον, ὥστε ὅσον ἐνωρίτερον ἀρχίσουν τὰ παιδιά μου νὰ τὴν μελετοῦν, τόσον βεβαιοτέρα θὰ ἦναι ἡ ἐλπίς μου, ὅτι θὰ γίνουν χρηστοὶ καὶ χρήσιμοι πολῖται». Ὁ μέγιστος τῶν Ἀμερικανῶν φιλελλήνων ***Ἐδουάρδος Ἔβερεττ:*** «Ὅλα τὰ ἀγαθὰ χαρακτηριστικὰ καὶ ἡ ὑπεροχὴ τοῦ δημοκρατικοῦ ἡμῶν πολιτεύματος προέρχονται ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν». Ὁ ***Βενιαμὶν Φραγκλῖνος:*** «Θέλω νὰ ἴδω εἰς κάθε σπίτι μίαν Βίβλον καὶ μίαν ἐφημερίδα». Ὁ πρόεδρος τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν ***Βενιαμὶν Χάρισσον:*** «Ἐὰν σβύσωμεν ἀπὸ τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους μας καὶ τὴν οἰκογενειακὴν ζωήν μας ὅ,τι παρελήφθη ἐκ τῆς Ἱερᾶς Βίβλου, τίποτε δὲν θὰ ἀπομείνῃ, τὸ ὁποῖον νὰ συγκρατῇ τὴν κοινωνίαν μας». Ὁ Ἀμερικανὸς ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ***Ἰωάννης Τζαίυ,*** ὅταν, ἀποθνήσκων, ἠρωτήθη, ἂν ἔχῃ καμμίαν παραγγελίαν νὰ ἀφήσῃ εἰς τὰ τέκνα του, ἀπεκρίθη: «Ὄχι, ἔχουν τὴν Ἁγίαν Γραφήν». Ὁ μέγας Γερμανὸς φιλόσοφος ***Κάντιος*** εἶπεν: «Ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι τὸ μέγιστον εὐεργέτημα, τὸ ὁποῖον ἔλαβεν ἡ ἀνθρωπότης». Ὁ ἐπιφανὴς Ἄγγλος ποιητὴς ***Μίλτων:*** «Δὲν ὑπάρχει ποίησις ἐφάμιλλος πρὸς τὴν ποίησιν τῶν Ψαλμῶν· δὲν ὑπάρχει εὐγλωττία δυναμένη νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν εὐγλωττίαν τῶν Προφητῶν· δὲν ὑπάρχει πολιτικὴ σωφροσύνη ὁμοία ἐκείνης, ἣν διδάσκουν αἱ Ἱεραὶ Γραφαί». Ὁ ***Ἰσαὰκ Νεύτων:*** «Εἰς τὴν Βίβλον εὑρίσκω περισσότερα γνωρίσματα ἱστορικῆς αὐθεντίας ἢ εἰς οἱονδήποτε κοσμικὸν ἱστορικὸν ἔργον». Ὁ διάσημος Ἄγγλος ἱεροκῆρυξ ***Ἰωσὴφ Πάρκερ:*** «Ὅσοι ἀνεγνώσαμεν τὸν Πλάτωνα, τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Ἀριστοτέλην, αἰσθανόμεθα ὅτι μεταξὺ τῶν ρήσεων αὐτῶν καὶ τῶν ρήσεων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει ἡ διαφορά, ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ ἐρεύνης καὶ ἀποκαλύψεως». Ὁ πρόεδρος τῆς Ἀμερικῆς ***Θεόδωρος Ρούζβελτ:*** «Οὐδὲν ἄλλο βιβλίον εἰς οἱανδήποτε γλῶσσαν ἢ ἐποχὴν ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ ἐξελίξεως ἑνὸς ὁλοκλήρου ἔθνους τόσον, ὅσον ἡ Ἀγγλικὴ Βίβλος ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἀγγλοσαξωνικῆς φυλῆς καὶ τῶν Ἀγγλοφώνων λαῶν». Ὁ ***Ἰωάννης Οὐΐκλιφ:*** «Αἱ Ἱεραὶ Γραφαὶ εἶναι κτῆμα τοῦ λαοῦ, καὶ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς κανένα νὰ τὰς ἀφαιρέσῃ ἢ νὰ τὰς κατακρατῇ ἀπὸ τὸν λαόν». Ὁ μέγας Ἄγγλος ποιητὴς ***Ἀλφρέδος Τέννυσον:*** «Ἀνεξαρτήτως τῆς κολοσσιαίας ἠθικῆς δυνάμεώς της, ἡ Ἁγία Γραφὴ πρέπει νὰ ἀναγινώσκεται καὶ μόνον διὰ τὴν μεγάλην ἐκπαιδευτικήν της ἀξίαν».